3. Պարենի առկայություն
Availability of Food

Աղյուսակ 3.1.
Table 3.1.

Գյուղատնտեսական հիմնական մշակաբույսերի և բազմամյա տնկարկների տարածություններ, բերքատվություն և համախառն բերք*
Areas, yield and gross production of main agricultural temporary and permanent crops*

	Տարածությունները (հազ. հա) Areas (thousand hectare)					Բերքատվությունը (ց/հա)** Yield (centner/hectare)**					Համախառն բերքը (հազ.տոննա) Gross production (thousand tons)				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
Ցանքային տարածությունը, ընդամենը Sown area, total	**300.0**	**283.6**	**286.7**	**304.2**	**318.1**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**
որից՝ of which															
հացահատիկային և հատիկաընդեղենային մշակաբույսեր cereals and leguminous crops	171.6	159.3	157.8	172.2	178.4	22.6	20.7	27.9	26.5	30.8	374.9	326.4	440.7	456.1	548.8
որից՝ ցորեն of which wheat	91.9	87.6	77.8	93.7	99.7	22.4	21.2	28.8	26.0	31.3	198.1	183.5	224.1	243.1	311.6
կարտոֆիլ potatoes	32.0	28.4	28.7	31.2	30.7	184.4	170.1	194.3	206.7	214.3	593.6	482.0	557.3	647.2	660.5
բանջարանոցային մշակաբույսեր vegetables	23.9	23.5	25.0	25.2	25.4	327.1	294.2	306.7	325.0	333.7	819.8	707.6	787.1	849.0	876.0
բոստանային մշակաբույսեր melons	6.2	4.5	5.8	5.1	5.4	350.6	296.0	313.8	399.9	388.5	216.1	132.5	180.9	205.1	208.1
Պտուղ և հատապտուղ Fruit and berries	37.0	37.7	37.1	39.3	40.2	104.4	39.2	73.5	97.0	95.0	332.2	128.5	239.4	331.7	338.1
Խաղող Grape	16.5	17.4	16.3	17.4	17.5	144.9	151.5	158.0	151.3	149.8	208.6	222.9	229.6	241.4	240.8

** *Այստեղ և հետայսու՝ բերքատվությունը հաշվարկված է հավաքված բերքահավաքի տարածության նկատմամբ։*
Here and hereinafter yield has been calculated compared with the area harvested.

Աղյուսակ 3.2.
Table 3.2.

Հացահատիկային և հատիկաընդեղենային մշակաբույսերի ցանքատարածություններ, միջին բերքատվություն և համախառն բերք, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի*
Sown areas, average yield and gross production of cereals and leguminous crops, by marzes and Yerevan city*

	Ցանքատարածությունները (հա) Sown area (hectare)					Բերքատվությունը (ց/հա)** Yield (centner/hectare)**					Համախառն բերքը (հազ.տոննա) Gross production (thousand tons)				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**171 633**	**159 307**	**157 812**	**172 206**	**178 367**	**22.6**	**20.7**	**27.9**	**26.5**	**30.8**	**374.9**	**326.4**	**440.7**	**456.1**	**548.8**
այդ թվում՝ of which															
ք. Երևան Yerevan	260	133	55	167	112	22.3	22.0	34.5	33.0	37.8	0.6	0.3	0.2	0.6	0.4
Արագածոտն Aragatsotn	23 342	23 353	22 615	23 621	24 424	22.0	18.0	26.8	27.7	30.1	51.3	42.1	60.5	65.4	73.4
Արարատ Ararat	5 120	4 880	5 073	5 516	5 526	38.8	35.2	39.9	35.8	42.0	19.9	17.2	20.2	19.7	23.2
Արմավիր Armavir	7 802	6 466	5 947	6 569	6 041	35.2	29.2	33.6	28.9	36.3	27.4	18.9	20.0	18.9	22.0
Գեղարքունիք Gegharkunik	42 089	43 753	42 196	44 538	41 753	26.4	24.9	30.1	27.3	30.0	111.1	108.9	127.2	121.5	125.1
Լոռի Lori	9 905	8 888	8 650	9 690	11 268	16.6	15.8	25.5	22.2	32.7	16.3	14.0	22.1	21.2	36.8
Կոտայք Kotayk	11 835	8 443	9 380	10 936	12 017	15.3	13.7	22.9	17.6	23.2	18.1	11.6	21.5	19.2	27.9
Շիրակ Shirak	39 207	34 413	36 403	39 717	42 381	21.7	23.3	27.0	25.8	30.8	74.7	80.1	98.3	102.2	130.6
Սյունիք Syunik	22 119	18 327	16 606	20 415	23 252	13.9	8.4	23.1	26.3	29.3	30.0	14.6	38.3	53.8	67.8
Վայոց ձոր Vayots Dzor	2 917	2 608	2 577	2 634	2 495	16.4	15.9	23.5	23.1	24.9	4.8	4.1	6.1	6.1	6.2
Տավուշ Tavush	7 037	8 043	8 310	8 403	9 098	29.4	19.8	31.6	33.4	38.8	20.7	14.6	26.3	27.5	35.4

Աղյուսակ 3.3.
Table 3.3.

Ցորենի ցանքատարածություններ, միջին բերքատվություն և համախառն բերք, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի*
Sown areas, average yield and gross production of wheat, by marzes and Yerevan city*

	Ցանքատարածությունները (հա) Sown area (hectare)					Բերքատվությունը (ց/հա)** Yield (centner/hectare)**					Համախառն բերքը (հազ.տոննա) Gross production (thousand tons)				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**91 884**	**87 585**	**77 837**	**93 710**	**99 694**	**22.4**	**21.2**	**28.8**	**26.0**	**31.3**	**198.1**	**183.5**	**224.1**	**243.1**	**311.6**
այդ թվում՝ of which															
ք. Երևան Yerevan	250	123	50	150	100	22.3	22.5	34.5	33.0	38.1	0.6	0.3	0.2	0.5	0.4
Արագածոտն Aragatsotn	9 113	8 602	8 858	9 736	10 842	22.7	19.9	26.6	25.5	29.1	20.7	17.1	23.5	24.8	31.6
Արարատ Ararat	4 136	3 895	3 599	4 141	4 193	37.7	33.1	38.6	32.7	40.9	15.6	12.9	13.9	13.5	17.1
Արմավիր Armavir	6 694	5 255	4 067	5 114	4 732	33.5	26.8	33.4	27.7	36.1	22.4	14.1	13.6	14.1	17.1
Գեղարքունիք Gegharkunik	15 949	21 981	16 425	21 699	21 371	27.3	25.3	32.2	27.8	30.9	43.6	55.7	52.9	60.4	66.0
Լոռի Lori	7 231	6 498	5 838	7 309	8 366	16.5	16.4	28.1	22.8	33.2	11.8	10.7	16.4	16.6	27.8
Կոտայք Kotayk	6 907	5 067	5 386	6 133	6 706	14.8	14.2	25.1	17.2	23.8	10.2	7.2	13.5	10.6	16.0
Շիրակ Shirak	21 847	19 081	18 531	21 915	23 026	23.4	25.6	28.9	26.8	32.3	44.4	48.7	53.4	58.5	74.4
Սյունիք Syunik	14 756	11 436	9 629	11 778	14 147	13.9	8.9	24.2	26.0	29.7	19.9	9.8	23.3	30.6	41.9
Վայոց ձոր Vayots Dzor	1 812	1 516	1 416	1 394	1 294	16.6	16.4	24.6	24.7	27.0	3.0	2.5	3.5	3.5	3.5
Տավուշ Tavush	3 189	4 131	4 038	4 341	4 917	18.5	12.6	24.5	23.7	32.1	5.9	4.5	9.9	10.0	15.8

Աղյուսակ 3.4.
Table 3.4.

Կարտոֆիլի ցանքատարածություններ, միջին բերքատվություն և համախառն բերք, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի*
Sown areas, average yield and gross production of potato, by marzes and Yerevan city *

	Ցանքատարածությունները (հա) Sown area (hectare)					Բերքատվությունը (ց/հա)** Yield (centner/hectare)**					Համախառն բերքը (հազ.տոննա) Gross production (thousand tons)				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**31 998**	**28 362**	**28 675**	**31 243**	**30 680**	**184.4**	**170.1**	**194.3**	**206.7**	**214.3**	**593.6**	**482.0**	**557.3**	**647.2**	**660.5**
այդ թվում՝ of which															
ք. Երևան Yerevan	95	72	70	93	90	146.3	235.1	228.9	225.8	100.2	1.4	1.7	1.6	2.1	0.9
Արագածոտն Aragatsotn	1 568	1 565	1 567	1 569	1 605	218.2	219.0	231.2	243.0	244.7	34.2	34.3	36.2	38.1	39.3
Արարատ Ararat	905	796	802	896	781	317.6	303.8	305.5	306.8	309.5	28.9	24.3	24.5	27.5	24.2
Արմավիր Armavir	1 453	1 230	1 320	1 567	1 216	342.5	262.5	323.8	325.8	268.0	53.2	32.3	42.8	52.3	35.2
Գեղարքունիք Gegharkunik	14 742	12 938	13 498	14 524	14 109	172.5	180.1	189.3	203.3	217.9	254.3	233.1	255.5	295.2	307.5
Լոռի Lori	4 543	3 847	3 458	3 712	3 953	121.1	82.7	112.6	146.7	184.0	55.0	31.8	38.9	54.5	72.7
Կոտայք Kotayk	830	777	703	843	818	193.7	180.9	225.5	206.9	199.5	16.1	14.1	15.9	17.5	16.3
Շիրակ Shirak	3 997	3 362	3 667	4 148	4 219	224.5	206.3	248.0	248.4	250.1	89.7	69.3	91.0	103.0	105.5
Սյունիք Syunik	1 803	1 648	1 677	1 703	1 713	179.5	143.5	164.7	174.4	178.9	32.4	23.6	27.6	29.7	30.6
Վայոց ձոր Vayots Dzor	174	179	182	187	178	164.6	165.2	169.9	172.1	181.9	2.9	3.0	3.1	3.2	3.2
Տավուշ Tavush	1 888	1 948	1 731	2 001	1 998	135.0	76.0	116.6	119.7	123.1	25.5	14.5	20.2	24.1	25.1

Աղյուսակ 3.5.
Table 3.5.

Բանջարանոցային մշակաբույսերի ցանքատարածություններ, միջին բերքատվություն և համախառն բերք, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի*
Sown areas, average yield and gross production of vegetable crops, by marzes and Yerevan city*

	Ցանքատարածությունները (հա) Sown area (hectare)					Բերքատվությունը (գ/հա)** Yield (centner/hectare)**					Համախառն բերքը (հազ.տոննա) Gross production (thousand tons)				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**23 914**	**23 506**	**25 010**	**25 211**	**25 403**	**327.1**	**294.2**	**306.7**	**325.0**	**333.7**	**819.8**	**707.6**	**787.1**	**849.0**	**876.0**
այդ թվում՝ of which															
ք. Երևան Yerevan	519	306	110	319	312	115.4	122.8	141.9	129.8	148.5	6.0	3.7	1.6	4.1	4.6
Արագածոտն Aragatsotn	802	804	978	978	1 011	315.9	274.7	275.7	320.3	339.9	25.3	22.1	27.0	31.3	34.4
Արարատ Ararat	6 181	6 427	6 826	6 406	6 330	420.4	412.7	412.2	453.1	471.0	266.5	269.0	285.3	305.0	306.2
Արմավիր Armavir	8 502	8 172	8 781	8 790	9 007	391.4	315.2	331.9	361.8	358.4	363.5	270.4	307.0	331.8	342.4
Գեղարքունիք Gegharkunik	1 658	1 670	1 845	2 074	2 023	309.5	308.8	306.1	300.5	308.1	51.3	51.6	56.5	62.3	62.3
Լոռի Lori	1 384	1 311	1 359	1 359	1 454	133.0	97.3	123.5	132.6	164.0	18.4	12.6	16.8	18.0	23.9
Կոտայք Kotayk	1 338	1 193	1 237	1 356	1 327	206.2	176.3	178.2	167.2	168.4	27.6	21.0	22.1	22.8	22.4
Շիրակ Shirak	1 217	1 283	1 523	1 486	1 634	238.6	220.5	254.9	272.8	276.3	29.0	28.3	38.8	40.6	45.1
Սյունիք Syunik	953	965	972	978	988	183.2	156.9	162.3	169.8	174.3	17.5	15.1	15.8	16.6	17.2
Վայոց ձոր Vayots Dzor	399	432	438	454	396	156.8	149.3	152.2	147.0	168.8	6.3	6.5	6.6	6.7	6.7
Տավուշ Tavush	961	943	941	1 011	921	87.1	77.4	102.0	95.7	112.5	8.4	7.3	9.6	9.8	10.8

Աղյուսակ 3.6.
Table 3.6.

Բոստանային մշակաբույսերի ցանքատարածություններ, միջին բերքատվություն և համախառն բերք, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի*
Sown areas, average yield and gross production of melons, by marzes and Yerevan city*

	Ցանքատարածությունները (հա) Sown area (hectare)					Բերքատվությունը (ց/հա)** Yield (centner/hectare)**					Համախառն բերքը (հազ.տոննա) Gross production (thousand tons)				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**6 163**	**4 476**	**5 764**	**5 128**	**5 356**	**350.6**	**296.0**	**313.8**	**399.9**	**388.5**	**216.1**	**132.5**	**180.9**	**205.1**	**208.1**
այդ թվում՝ of which															
ք. Երևան Yerevan	10	3	7	32	60	205.0	223.7	191.0	129.2	133.3	0.2	0.1	0.1	0.4	0.8
Արագածոտն Aragatsotn	165	178	158	158	173	366.8	367.0	365.0	394.9	375.2	6.0	6.5	5.8	6.3	6.5
Արարատ Ararat	1 709	1 404	1 482	1 380	1 515	393.8	378.8	394.5	467.3	431.5	67.3	53.2	58.5	64.5	65.4
Արմավիր Armavir	4 133	2 781	4 016	3 438	3 499	340.0	254.7	284.5	382.1	378.7	140.5	70.8	114.3	131.4	132.5
Գեղարքունիք Gegharkunik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Լոռի Lori	8	9	9	10	6	94.4	22.4	24.6	30	150.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.1
Կոտայք Kotayk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Շիրակ Shirak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Սյունիք Syunik	-	0	0	-	-	-	0.0	0.0	-	-	-	0.0	0.0	-	-
Վայոց ձոր Vayots Dzor	17	18	19	19	14	153.4	149.0	159.5	160.5	218.8	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3
Տավուշ Tavush	121	83	73	91	89	137.9	191.4	264.2	246.3	277.5	1.7	1.6	1.9	2.2	2.5

Աղյուսակ 3.7.
Table 3.7.

Պտղի և հատապտղի տարածություններ, միջին բերքատվություն և համախառն բերք, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի*
Areas, average yield and gross production of fruit and berries, by marzes and Yerevan city*

	Տարածությունները (հա) Sown area (hectare)					Բերքատվությունը (գ/հա)** Yield (centner/hectare)**					Համախառն բերքը (հազ.տոննա) Gross production (thousand tons)				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**36 959**	**37 710**	**37 149**	**39 285**	**40 229**	**104.4**	**39.2**	**73.5**	**97.0**	**95.0**	**332.2**	**128.5**	**239.4**	**331.7**	**338.1**
այդ թվում՝ of which															
ք. Երևան Yerevan	1 328	1 327	1 327	1 327	1 328	38.7	22.3	34.5	42.5	44.4	5.1	2.9	4.6	5.6	5.9
Արագածոտն Aragatsotn	5 176	5 212	4 882	6 486	6 602	130.8	42.7	61.8	120.3	120.0	64.9	21.3	29.0	67.4	69.9
Արարատ Ararat	7 096	7 112	6 972	7 299	7 394	146.6	79.6	116.4	130.8	135.3	92.8	50.9	75.7	86.4	91.8
Արմավիր Armavir	7 622	8 207	8 216	7 729	8 340	174.1	18.0	107.5	142.5	114.3	88.1	9.5	60.3	81.5	75.0
Գեղարքունիք Gegharkunik	1 426	1 426	1 485	1 488	1 488	154.3	154.6	167.3	177.8	183.0	21.0	21.0	23.3	24.8	25.6
Լոռի Lori	2 420	2 433	2 435	2 571	2 591	28.1	4.6	16.7	27.1	26.6	5.9	1.0	3.6	6.3	6.3
Կոտայք Kotayk	4 351	4 476	4 188	4 690	4 690	58.2	18.8	35.7	45.0	47.0	22.2	8.6	13.7	18.6	19.3
Շիրակ Shirak	450	456	441	494	503	78.4	37.8	77.4	134.7	157.8	3.5	1.7	3.4	6.3	7.7
Սյունիք Syunik	2 588	2 587	2 586	2 586	2 591	58.4	12.6	48.2	53.2	56.4	13.8	3.0	11.6	13.0	14.0
Վայոց ձոր Vayots Dzor	2 154	2 124	2 141	2 143	2 148	21.9	14.1	17.6	26.3	29.4	4.1	2.6	3.3	5.0	5.7
Տավուշ Tavush	2 348	2 350	2 476	2 472	2 554	50.1	27.2	48.2	74.9	73.7	10.8	6.0	10.9	16.8	16.9

Աղյուսակ 3.8.
Table 3.8.

Խաղողի տարածություններ, միջին բերքատվություն և համախառն բերք, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի*
Areas, average yield and gross production of grapes, by marzes and Yerevan city*

	Տարածությունները (հա) Sown area (hectare)					Բերքատվությունը (գ/հա)** Yield (centner/hectare)**					Համախառն բերքը (հազ.տոննա) Gross production (thousand tons)				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**16 480**	**17 373**	**16 288**	**17 415**	**17 465**	**144.9**	**151.5**	**158.0**	**151.3**	**149.8**	**208.6**	**222.9**	**229.6**	**241.4**	**240.8**
այդ թվում՝ of which															
ք. Երևան Yerevan	612	612	612	612	612	40.8	54.1	65.4	67.0	68.6	2.5	3.3	4.0	4.1	4.2
Արագածոտն Aragatsotn	1 566	1 571	1 148	1 694	1 698	76.5	79.0	107.8	88.0	87.1	11.6	12.0	12.3	14.1	14.5
Արարատ Ararat	4 978	4 992	4 881	5 120	5 143	196.5	203.0	204.2	199.4	211.3	88.2	93.3	94.7	100.3	104.3
Արմավիր Armavir	6 490	7 379	6 863	7 033	7 136	179.3	186.3	183.5	176.2	156.6	91.6	97.5	99.6	103.4	95.9
Գեղարքունիք Gegharkunik	-	-	-	1.0	1.0	-	-	-	20.0	0.0	-	-	-	0.0	0.0
Լոռի Lori	64	64	64	64	64	19.8	18.9	20.3	25.8	34.0	0.1	0.1	0.1	0.2	0.2
Կոտայք Kotayk	349	362	290	403	336	8.1	10.4	17.2	17.1	26.8	0.3	0.4	0.5	0.5	0.6
Շիրակ Shirak	-	-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Սյունիք Syunik	184	185	185	185	185	56.8	49.0	50.5	62.1	64.4	1.0	0.9	0.9	1.1	1.2
Վայոց ձոր Vayots Dzor	925	895	889	928	935	40.9	47.1	51.0	49.8	58.4	3.0	3.8	4.2	4.4	5.3
Տավուշ Tavush	1 312	1 313	1 356	1 375	1 355	78.4	88.5	98.6	97.2	107.5	10.3	11.6	13.3	13.3	14.6

Աղյուսակ 3.9.
Table 3.9.

Մորեխներով և մկնանման կրծողներով վարակված տարածություններ, ըստ մարզերի, Երևան քաղաքի և հետազոտված հողատեսքերի, 2012թ. *հա*
Infected areas by locusts and rodents by marzes, Yerevan city and observed types of land, 2012 *hectare*

	Ընդամենը տարածք Total area	որոնցից՝ վարակված են of which infected with		այդ թվում՝ ըստ հողատեսքերի including by types of land														
				վարելահող arable land			բազմամյա տնկարկներ perennial seedling			խոտհարքներ hayfield			արոտավայրեր pasture			անօգտագործելի հողեր unusable land		
				ընդամենը total	որոնցից՝ վարակված են of which infected with		ընդամենը total	որոնցից՝ վարակված են of which infected with		ընդամենը total	որոնցից՝ վարակված են of which infected with		ընդամենը total	որոնցից՝ վարակված են of which infected with		ընդամենը total	որոնցից՝ վարակված են of which infected with	
		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**189 088**	**48 241**	**140 847**	**124 880**	**26 788**	**98 092**	**26 199**	**4 515**	**21 684**	**21 573**	**8 197**	**13 376**	**11 250**	**6 078**	**5 172**	**5 186**	**2 663**	**2 523**
ք. Երևան Yerevan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Արագածոտն Aragatsotn	23 918	4 720	19 198	16 137	2 030	14 107	3 541	627	2 914	2 596	674	1 922	1 389	1 279	110	255	110	145
Արարատ Ararat	23 999	4 763	19 236	13 595	3 060	10 535	7 263	1 023	6 240	2 428	670	1 758	550	-	550	163	10	153
Արմավիր Armavir	23 338	5 267	18 071	11 515	2 275	9 240	7 249	1 265	5 984	2 415	813	1 602	1 070	280	790	1 089	634	455
Գեղարքունիք Gegharkunik	14 165	3 334	10 831	9 842	1 810	8 032	18	8	10	2 379	850	1 529	1 906	656	1 250	20	10	10
Լոռի Lori	19 549	5 765	13 784	12 745	2 930	9 815	330	120	210	5 834	2 450	3 384	180	165	15	460	100	360
Կոտայք Kotayk	16 545	4 405	12 140	13 548	3 730	9 818	2 317	485	1 832	460	90	370	180	100	80	40	-	40
Շիրակ Shirak	25 309	9 142	16 167	22 875	6 813	16 062	-	-	-	806	701	105	1 298	1 298	-	330	330	-
Սյունիք Syunik	18 197	5 308	12 889	12 509	1 345	11 164	1 038	602	436	1 861	1 239	622	1 723	1 226	497	1 066	896	170
Վայոց ձոր Vayots Dzor	10 391	3 172	7 219	4 160	1 225	2 935	1 255	150	1 105	1 348	425	923	2 177	899	1 278	1 451	473	978
Տավուշ Tavush	13 677	2 365	11 312	7 954	1 570	6 384	3 188	235	2 953	1 446	285	1 161	777	175	602	312	100	212

Ծանոթություն՝ Գյուղատնտեսական արտադրանքի արդյունավետությունը մեծապես կախված է բույսերի պաշտպանության միջոցառումներից, որոնց արդյունքների գնահատման ցուցանիշներից են հանդիսանում՝ մորեխների և մկնանման կրծողների զանգվածային բազմացումն ու տարածվածությունը, մկնանման կրծողների բների քանակն ու մորեխների առկայությունն ըստ հողատեսքերի, որոնց վերաբերյալ տվյալները տրամադրում է ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարությունը:
Notice: Efficiency of agricultural product mostly depends on the plant protection measures, which are estimated by the indicators such as mass reproduction and occurrence of locusts and rodents, the number of rodents' holes and the availability of locusts by types of land which provided by Ministry Agtriculture of RA.

Աղյուսակ 3.10.

Table 3.10.

Մորեխներով և մկնանման կրծողներով վարակված տարածություններ, ըստ մարզերի, Երևան քաղաքի և հետազոտված հողատեսքերի, 2013թ.

Infected areas by locusts and rodents by marzes, Yerevan city and observed types of land, 2013

հա

hectare

	Ընդամենը տարածք Total area	*որոնցից՝* վարակված են *of which* infected with		*այդ թվում՝* ըստ հողատեսքերի *including* by types of land														
				վարելահող arable land			բազմամյա տնկարկներ perennial seedling			խոտհարքներ hayfield			արոտավայրեր pasture			անօգտագործելի հողեր unusable land		
				ընդամենը total	*որոնցից՝* վարակված են *of which* infected with		ընդամենը total	*որոնցից՝* վարակված են *of which* infected with		ընդամենը total	*որոնցից՝* վարակված են *of which* infected with		ընդամենը total	*որոնցից՝* վարակված են *of which* infected with		ընդամենը total	*որոնցից՝* վարակված են *of which* infected with	
		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**179 170**	**45 238**	**133 932**	**140 084**	**30 897**	**109 187**	**26 590**	**5 445**	**21 145**	**7 704**	**4 863**	**2 841**	**3 097**	**2 731**	**366**	**1 695**	**1 302**	**393**
ք. Երևան Yerevan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Արագածոտն Aragatsotn	28 584	6 556	22 028	23 153	4 338	18 815	3 386	690	2 696	1 127	610	517	865	865	-	53	53	-
Արարատ Ararat	17 948	3 863	14 085	10 566	2 252	8 314	6 181	973	5 208	1 106	543	563	-	-	-	95	95	-
Արմավիր Armavir	18 050	4 434	13 616	8 371	2 181	6 190	7 821	1 330	6 491	778	383	395	521	241	280	559	299	260
Գեղարքունիք Gegharkunik	14 693	4 663	10 030	13 755	3 768	9 987	499	499	-	253	253	-	109	109	-	77	34	43
Լոռի Lori	19 634	3 348	16 286	18 590	2 938	15 652	165	-	165	838	410	428	41	-	41	-	-	-
Կոտայք Kotayk	17 677	4 072	13 605	14742	2 857	11 885	2 205	485	1 720	560	560	-	90	90	-	80	80	-
Շիրակ Shirak	18 212	6 295	11 917	16 846	4 934	11 912	5	-	5	266	266	-	782	782	-	313	313	-
Սյունիք Syunik	16 252	4 991	11 261	15 191	3 937	11 254	17	10	7	907	907	-	55	55	-	82	82	-
Վայոց ձոր Vayots Dzor	14 993	4 147	10 846	11 175	2 091	9 084	2 554	792	1 762	479	479	-	439	439	-	346	346	-
Տավուշ Tavush	13 127	2 869	10 258	7 695	1 601	6 094	3 757	666	3 091	1 390	452	938	195	150	45	90	-	90

Աղյուսակ 3.11.
Table 3.11.

Մկնանման կրծողների բների քանակը դրանց դեմ պայքարի միջոցառումների իրականացումից առաջ և հետո, ըստ մարզերի, Երևան քաղաքի և հողատեսքերի, 2012թ.
Number of rodents' holes as a result of conducting the combating measures by marzes, Yerevan city and types of land, 2012

	Մկնանման կրծողներով վարակված տարածքը, ընդամենը, հա Areas infected with rodents, total, hectare	Ըստ հողատեսքերի մկնանման կրծողների գործող բների քանակը 1 հեկտարում, հատ Rodents functioning holes per hectare by types of land, unit									
		վարելահող arable land		բազմամյա տնկարկներ perennial seedling		խոտհարքներ hayfield		արոտավայրեր pasture		անօգտագործելի հողեր unusable land	
		պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**140 847**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**
ք. Երևան Yerevan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Արագածոտն Aragatsotn	19 198	97	18	98	17	83	-	-	-	41	-
Արարատ Ararat	19 236	23	-	25	-	31	-	-	-	-	-
Արմավիր Armavir	18 071	126	14	37	-	18	-	15	-	46	-
Գեղարքունիք Gegharkunik	10 831	93	11	-	-	54	-	63	-	-	-
Լոռի Lori	13 784	129	18	89	-	109	-	-	-	81	-
Կոտայք Kotayk	12 140	70	9	44	-	67	-	-	-	-	-
Շիրակ Shirak	16 167	58	11	-	-	-	-	-	-	-	-
Սյունիք Syunik	12 889	135	12	-	-	89	-	96	-	-	-
Վայոց ձոր Vayots Dzor	7 219	14	-	23	-	26	-	15	-	13	-
Տավուշ Tavush	11 312	31	-	26	-	37	-	33	-	-	-

Աղյուսակ 3.12.
Table 3.12.

Մկնանման կրծողների բների քանակը դրանց դեմ պայքարի միջոցառումների իրականացումից առաջ և հետո, ըստ մարզերի, Երևան քաղաքի և հողատեսքերի, 2013թ.
Number of rodents' holes as a result of conducting the combating measures by marzes, Yerevan city and types of land, 2013

	Մկնանման կրծողներով վարակված տարածքը, ընդամենը, հա Areas infected with rodents, total, hectare	Ըստ հողատեսքերի մկնանման կրծողների գործող բների քանակը 1 հեկտարում, հատ Rodents functioning holes per hectare by types of land, unit									
		վարելահող arable land		բազմամյա տնկարկներ perennial seedling		խոտհարքներ hayfield		արոտավայրեր pasture		անօգտագործելի հողեր unusable land	
		պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**133 932**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**
ք. Երևան Yerevan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Արագածոտն Aragatsotn	22 028	79	13	-	-	-	-	-	-	-	-
Արարատ Ararat	14 085	84	14	88	14						
Արմավիր Armavir	13 616	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Գեղարքունիք Gegharkunik	10 030	125	20	-	-	-	-	-	-	-	-
Լոռի Lori	16 286	97	17	-	-	-	-	-	-	-	-
Կոտայք Kotayk	13 605	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Շիրակ Shirak	11 917	94	15	-	-	-	-	-	-	-	-
Սյունիք Syunik	11 261	144	22	-	-	-	-	-	-	-	-
Վայոց ձոր Vayots Dzor	10 846	78	12	79	12	-	-	-	-	-	-
Տավուշ Tavush	10 258	78	12	-	-	-	-	-	-	-	-

Աղյուսակ 3.13.
Table 3.13.

Մորեխների առկայությունը դրանց դեմ պայքարի միջոցառումների իրականացումից առաջ և հետո, ըստ մարզերի, Երևան քաղաքի և հողատեսքերի, 2012թ.[1]
Availability of locusts as a result of conducting the combating measures by marzes, Yerevan city and types of land, 2012[1]

	Մորեխներով վարակված տարածքը, ընդամենը, հա Areas infected with locusts, *total*, hectare	Ըստ հողատեսքերի մորեխների առկայությունը 1 քառ.մետր, հատ Availability of locusts per square meter by types of land, unit										Միջոցառումների միջին արդյունավետությունը, % Average effectiveness, %
		վարելահող arable land		բազմամյա տնկարկներ perennial seedling		խոտհարքներ hayfield		արոտավայրեր pasture		անօգտագործելի հողեր unusable land		
		պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**48 241**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**
ք. Երևան Yerevan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Արագածոտն Aragatsotn	4 720	14-20	2-3	-	-	9-15	1-2	5-8	0-1	4-5	-	85-89
Արարատ Ararat	4 763	1-30	0-3	15-20	1-2	20-25	2-3	17-30	2-3	1-3	-	88-90
Արմավիր Armavir	5 267	2-8	-	6-8	-	5-6	-	7-8	-	8-9	-	-
Գեղարքունիք Gegharkunik	3 334	2-3	-	-	-	3-4	-	3-5	-	1-3	-	-
Լոռի Lori	5 765	1-4	-	-	-	2-3	-	3-4	-	1-2	-	-
Կոտայք Kotayk	4 405	17-23	1-2	2-4	-	2-5	-	-	-	-	-	93
Շիրակ Shirak	9 142	17-18	1-2	-	-	1-3	-	1-3	-	-	-	87-88
Սյունիք Syunik	5 308	1-3	-	17-19	1-2	1-5	-	1-6	-	2-4	-	86-90
Վայոց ձոր Vayots Dzor	3 172	21-27	2-3	19-24	2-3	3-7	-	1-6	-	2-5	-	89-91
Տավուշ Tavush	2 365	2-3	-	2-3	-	2-5	-	3-5	-	1-2	-	-

[1] *1 քառակուսի մետրի վրա մինչև 7 վնասակար (իտալական) մորեխների առկայության դեպքում պայքարի միջոցառումների իրականացում չի նախատեսվում:*
It's not foreseen to conduct combating measures in presence of up to7 harmful (Italian) locusts per 1 square meter.

Աղյուսակ 3.14.
Table 3.14.

Մորեխների առկայությունը դրանց դեմ պայքարի միջոցառումների իրականացումից առաջ և հետո ըստ մարզերի, Երևան քաղաքի և հողատեսքերի, 2013թ.[1]
Availability of locusts as a result of conducting the combating measures by marzes, Yerevan city and types of land, 2013[1]

	Մորեխներով վարակված տարածքը, ընդամենը, հա Areas infected with locusts, *total*, hectare	Ըստ հողատեսքերի մորեխների առկայությունը 1 քառ.մետր, հատ Availability of locusts per square meter by types of land, unit										Միջոցառումների միջին արդյունավետությունը, % Average effectiveness, %
		վարելահող arable land		բազմամյա տնկարկներ perennial seedling		խոտհարքներ hayfield		արոտավայրեր pasture		անօգտագործելի հողեր unusable land		
		պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**45 238**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**
ք. Երևան Yerevan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Արագածոտն Aragatsotn	6 556	0-8	-	3-6	-	3-6	-	1-8	-	1-3	-	-
Արարատ Ararat	3 863	1-7	-	1-3	-	1-4	-	-	-	4-5	-	-
Արմավիր Armavir	4 434	0-6	-	2-3	-	3-4	-	2-3	-	5-6	-	-
Գեղարքունիք Gegharkunik	4 663	0-5	-	1-2	-	1-2	-	0-2	-	1-2	-	-
Լոռի Lori	3 348	0-4	-	-	-	1-4	-	-	-	-	-	-
Կոտայք Kotayk	4 072	1-6	-	0-3	-	0-3	-	1-7	-	0-2	-	-
Շիրակ Shirak	6 295	0-3	-	-	-	1-2	-	1-3	-	1-3	-	-
Սյունիք Syunik	4 991	1-5	-	1-2	-	1-3	-	1-4	-	3-4	-	-
Վայոց ձոր Vayots Dzor	4 147	0-6	-	1-6	-	1-2	-	0-3	-	0-2	-	-
Տավուշ Tavush	2 869	0-4	-	2-3	-	2-3	-	0-2	-	-	-	-

[1] *1 քառակուսի մետրի վրա մինչև 7 վնասակար (իտալական) մորեխների առկայության դեպքում պայքարի միջոցառումների իրականացում չի նախատեսվում:*
It's not foreseen to conduct combating measures in presence of up to7 harmful (Italian) locusts per 1 square meter.

Ագրոօդերևութաբանական տեղեկատվություն
(2013թ. հոկտեմբեր - դեկտեմբեր)

Հոկտեմբերին օդի միջին ամսական ջերմաստիճանը հանրապետության շրջանների մեծ մասում եղել է նորմային մոտ՝ մի փոքր դրական և բացասական շեղումներով: Ամսվա առավելագույն ջերմաստիճանը շրջանների մեծ մասում դիտվել է հոկտեմբերի 3-ին. Սյունիքի հովիտներում գրանցվել է +32…+34, Արարատյան դաշտում +28...+31, Տավուշում՝ +24…+29, Սյունիքի նախալեռներում՝ +24…+27, Լոռում և Արագածոտնի նախալեռներում՝ +20…+25, Շիրակում, Գեղարքունիքում, Կոտայքում, Արագածոտնի և Վայոց ձորի լեռնային շրջաններում՝ +18...+23 աստիճան: Նվազագույն ջերմաստիճանը հանրապետության շրջանների մեծ մասում դիտվել է հոկտեմբերի 28-ին. Շիրակում, Կոտայքում, Գեղարքունիքում, Արագածոտնի և Վայոց ձորի լեռնային շրջաններում գրանցվել է -4…-9, Լոռում՝ -4...+1, Սյունիքի նախալեռներում՝ -3...+1, Տավուշում՝ -1…+5, Արագածոտնի նախալեռներում, Արարատյան դաշտում և Սյունիքի հովիտներում՝ 0... +5 աստիճան:

Ամսական տեղումների քանակը ամենուրեք եղել է նորմայից ցածր. Գեղարքունիքում կազմել է նորմայի 11-84%, Արագածոտնում՝ 20-57%, Տավուշում՝ 22-42%, Արարատյան դաշտում՝ 22-57%, Կոտայքում՝ 24-57%, Շիրակում՝ 28-57%, Լոռում՝ 28-83%, Սյունիքում՝ 30-92%:

Ամսվա ընթացքում շարունակվել են գյուղատնտեսական աշխատանքները, կատարվել են հերթական վեգետացիոն և սնուցող ոռոգումներ: Եղանակային պայմաններն ամսվա սկզբին այնքան էլ նպաստավոր չեն եղել, շրջանների մեծ մասում դիտվել են տեղումներ, տեղ-տեղ՝ ձյուն:

Նոյեմբերին օդի միջին ամսական ջերմաստիճանը հանրապետությունում եղել է նորմայից բարձր՝ 2-3, Սյունիքում՝ 1-2 աստիճանով: Ամսվա առավելագույն ջերմաստիճանը հանրապետության շրջանների մեծ մասում դիտվել է նոյեմբերի 7-ին. Սյունիքի հովիտներում գրանցվել է +22…+24, Արարատյան դաշտում և Տավուշում՝ +18...+20, Լոռում և Արագածոտնի նախալեռներում՝ +17...+19, Սյունիքի նախալեռներում՝ +15…+19, Շիրակում, Գեղարքունիքում, Կոտայքում, Արագածոտնի և Վայոց ձորի լեռնային շրջաններում՝ +12…+16 աստիճան: Նվազագույն ջերմաստիճանը հանրապետության շրջանների մեծ մասում դիտվել է նոյեմբերի 18-ին. Շիրակում, Կոտայքում, Գեղարքունիքում, Արագածոտնի և Վայոց ձորի լեռնային շրջաններում գրանցվել է -3... -8, Սյունիքի նախալեռներում՝ -3...-7, Լոռիում՝ -2…-4, Տավուշում և Արագածոտնի նախալեռներում՝ -2...+2, Արարատյան դաշտում և Սյունիքի հովիտներում՝ -2…+3 աստիճան:

Ամսական տեղումների քանակը Շիրակում կազմել է նորմայի 91-108%, Սյունիքում՝ 80-157%, Տավուշում՝ 77-142%, Լոռում՝ 71-116%, Կոտայքում՝ 64-87%, Գեղարքունիքում՝ 58-122%, Արագածոտնում՝ 50-111%, Արարատյան դաշտում՝ 33-95% :

Եղանակային պայմանները այնքան էլ նպաստավոր չեն եղել աշնանացանի աճի և զարգացման համար, հովտային շրջաններում խոնավության պակասը լրացվել է ոռոգումներով:

Դեկտեմբերին օդի միջին ամսական ջերմաստիճանը հանրապետությունում եղել է նորմայից ցածր՝ 2-4, Արարատյան դաշտում և նրա նախալեռնային հատվածներում՝ 6-7 աստիճանով: Ամսվա առավելագույն ջերմաստիճանը հանրապետության շրջանների մեծ մասում դիտվել է դեկտեմբերի 2-ին. Սյունիքի հովիտներում գրանցվել է +12...+14, Սյունիքի նախալեռներում՝ +10...+15, Տավուշում՝ +10…+14, Լոռում՝ +8…+12, Արարատյան դաշտում՝ +8…+10, Արագածոտնի նախալեռներում՝ +4...+7, Շիրակում, Գեղարքունիքում, Կոտայքում, Արագածոտնի և Վայոց ձորի լեռնային շրջաններում՝ +3…+8 աստիճան: Ամսվա ամենացածր ջերմաստիճանը հանրապետության շրջանների մեծ մասում դիտվել է դեկտեմբերի 26-27-ն ընկած ժամանակահատվածում. Շիրակում, Կոտայքում, Գեղարքունիքում, Արագածոտնի և Վայոց ձորի լեռնային շրջաններում գրանցվել է -17…-22, Արարատյան դաշտում՝ -15…-20, Սյունիքի և Արագածոտնի նախալեռներում՝ -13…-18, Լոռում՝ -12…-17, Սյունիքի հովիտներում՝ -8...-12, Տավուշում՝ -5…-7 աստիճան:

Ամսական տեղումների քանակը Սյունիքում կազմել է նորմայի 136-210%, Արագածոտնում՝ 71-90%, Կոտայքում՝ 70-89%, Գեղարքունիքում՝ 60-90%, Տավուշում՝ 57-86%, Լոռում՝ 55-81%, Շիրակում՝ 36-84%, Արարատյան դաշտում՝ 33-68%:

Ամսվա ընթացքում աշնանացան ցորենը գտնվել է ձմեռային հանգստի շրջանում: Եղանակային պայմանները նպաստավոր են եղել աշնանացանի համար:

Agro – meteorological information
(October– December 2013)

In the most regions of Republic the average monthly air temperature in Octobrer was near the norm with negative and positive deviation. The maximal temperature of the month in the most regions of the Republic was observed on 3rd of October: in Syunik valleys it was +32…+34, in Ararat valley +28…+31, in Tavush +24…+29, in sub-mountain regions of Syunik +24…+27, in Lori and in sub-mountain regions of Aragatsotn +20…+25, in Shirak, Gegharkunik, Kotayk, mountain regions of Aragatsotn and Vayots dzor +18…+23 degrees. The minimal temperature in the most regions of the Republic was observed on 28 of October: in Shirak, Kotayk, Gegharkunik, mountain regions of Aragatsotn and Vayots dzor it was -4…-9 , in Lori -4…+1, in sub-mountain regions of Syunik -3…+1, in Tavush -1…+5 and in sub-mountain regions of Aragatsotn, Ararat valley, Syunik valleys 0…+5 degrees.

The amount of monthly precipitation was below the norm and made up 11-84% of norm in Gegharkunik, 20-57% in Aragatsotn, 22-42% in Tavush, 22-57% in Ararat valley, 24-57% in Kotayk, 28-57% in Shirak, 28-83% in Lori, 30-92% in Syunik.

During the month agricultural works were continued, vegetative and nourishing irrigations were accomplished. At the beginning of the month the weather conditions were not favourable, presipitations were observed in most regions and snow from place to place.

In the Republic the average monthly air temperature in November was over the norm by 2-3, in Syunik 1-2 degrees. The maximal temperature of the month in the most regions of the Republic was observed on 7 of November: in Syunik valleys it was +22…+24, in Ararat valley and in Tavush +18…+20, in sub-mountain regions of Aragatsotn and in Lori +17…+19, in sub-mountain regions of Syunik +15…+19, in Shirak, Gegharkunik, Kotayk, mountain regions of Aragatsotn and Vayots dzor +12…+16 degrees. The minimal temperature in the most regions of the Republic was observed on 18 of November: in Shirak, Kotayk, Gegharkunik, mountain regions of Aragatsotn and Vayots dzor it was -3…-8, in sub-mountain regions of Syunik -3…-7, in Lori -2…-4, in sub-mountain regions of Aragatsotn and in Tavush -2…+2, in Ararat valley and in Syunik valleys -2…+3 degrees.

The amount of monthly precipitation made up 91-108% of norm in Shirak, 80-157% in Syunik, 77-142% in Tavush, 71-116% in Lori, 64-87% in Kotayk, 58-122% in Gegharkunik, 50-111% in Aragatsotn, 33-95% in Ararat valley.

The weather conditions were not favourable for the growth and development of the winter crop, in valley regions the lack of humidity was supplemented by irrigations.

In the Republic the average monthly air temperature in December was below the norm by 2-4, in Ararat valley and in its sub-mountain regions by 6-7 degrees. The maximal temperature of the month in the most regions of the Republic was observed on 2nd of December: in Syunik valleys it was +12…+14, in sub-mountain regions of Syunik +10…+15, in Tavush +10…+14, in Lori +8…+12, in Ararat valley +8…+10, in sub-mountain regions of Aragatsotn +4…+7, in Shirak, Gegharkunik, Kotayk, in mountain regions of Aragatsotn and Vayots dzor +3…+8 degrees. The minimal temperature of the month in the most regions of the Republic was observed on 26-27 of December: in Shirak, Kotayk, Gegharkunik, mountain regions of Aragatsotn and Vayots dzor it was -17…-22, in Ararat valley -15…-20, in sub-mountain regions of Syunik and Aragatsotn -13…-18, in Lori -12…-17, in Syunik valleys -8… -12, in Tavush -5…-7 degrees.

The amount of monthly precipitation made up 136-210% of norm in Syunik, 71-90% in Aragatsotn, 70-89% in Kotayk, in Gegharkunik 60-90%, 57-86% in Tavush, 55-81% in Lori, 36-84% in Shirak, 33-68% in Ararat valley.

During the month the winter wheat was rested. Weather conditions were favourable for winter crop.

Աղյուսակ 3.15.
Table 3.15.

Խոշոր եղջերավոր անասունների գլխաքանակը հունվարի 1-ի դրությամբ, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի*
Number of cattle as of January 1, by marzes and Yerevan city*

գլուխ
head

	2011	2012	2013	2014[1]
ՀՀ ընդամենը **Total in RA**	**571 357**	**599 243**	**661 003**	**...**
այդ թվում՝ *of which*				
ք. Երևան Yerevan	1 691	2 523	2 673	...
Արագածոտն Aragatsotn	70 781	75 702	85 161	...
Արարատ Ararat	41 204	41 434	44 225	...
Արմավիր Armavir	42 103	47 730	54 984	...
Գեղարքունիք Gegharkunik	95 880	98 486	112 265	...
Լոռի Lori	69 665	74 267	81 540	...
Կոտայք Kotayk	52 055	54 247	59 455	...
Շիրակ Shirak	96 717	99 683	105 729	...
Սյունիք Syunik	51 201	52 508	56 273	...
Վայոց ձոր Vayots Dzor	16 305	18 527	22 738	...
Տավուշ Tavush	33 755	34 136	35 960	...

[1] *Տվյալները կամփոփվեն ս. թ. մարտին:*
The data will be summarized in March of this year.

Աղյուսակ 3.16.
Table 3.16.

Կովերի գլխաքանակը հունվարի 1-ի դրությամբ, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի *
Number of cows as of January 1, by marzes and Yerevan city*

գլուխ
head

	2011	2012	2013	2014[1]
ՀՀ ընդամենը **Total in RA**	**272 572**	**283 349**	**303 277**	**...**
այդ թվում՝ *of which*				
ք. Երևան Yerevan	1 124	1 146	1 166	...
Արագածոտն Aragatsotn	34 074	36 920	40 326	...
Արարատ Ararat	15 676	16 482	17 321	...
Արմավիր Armavir	16 518	18 212	19 972	...
Գեղարքունիք Gegharkunik	51 871	52 035	54 271	...
Լոռի Lori	33 648	36 143	39 127	...
Կոտայք Kotayk	24 614	26 004	27 434	...
Շիրակ Shirak	45 540	45 916	50 152	...
Սյունիք Syunik	25 313	25 727	26 742	...
Վայոց ձոր Vayots Dzor	7 863	8 326	9 576	...
Տավուշ Tavush	16 331	16 438	17 190	...

[1] *Տվյալները կամփոփվեն ս. թ. մարտին:*
The data will be summarized in March of this year.

Աղյուսակ 3.17.
Table 3.17.

Խոզերի գլխաքանակը հունվարի 1-ի դրությամբ, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի*
Number of pigs as of January 1, by marzes and Yerevan city*

գլուխ
Head

	2011		2012		2013		2014[1]	
	Խոզեր, ընդամենը Pigs, total	*որից՝ մայր խոզեր of which sows*	Խոզեր, ընդամենը Pigs, total	որից՝ մայր խոզեր *of which* sows	Խոզեր, ընդամենը Pigs, total	*որից՝ մայր խոզեր of which sows*	Խոզեր, ընդամենը Pigs, total	*որից՝ մայր խոզեր of which sows*
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**114 777**	**20 677**	**108 088**	**23 062**	**145 044**	**31 324**	**...**	**...**
այդ թվում՝ of which								
ք. Երևան Yerevan	7 298	443	5 361	413	6 171	411	...	...
Արագածոտն Aragatsotn	10 519	2 203	9 513	4 414	10 513	4 942	...	...
Արարատ Ararat	12 473	2 747	12 032	2 784	18 120	4 015	...	...
Արմավիր Armavir	15 562	3 447	12 402	3 014	20 683	4 818	...	...
Գեղարքունիք Gegharkunik	8 541	1 863	7 973	1 682	11 912	2 606	...	...
Լոռի Lori	8 509	1 635	7 446	1 919	13 701	3 239	...	...
Կոտայք Kotayk	15 109	2 208	14 588	2 060	19 213	3 128	...	...
Շիրակ Shirak	13 517	2 814	15 272	2 806	15 703	3 296	...	...
Սյունիք Syunik	7 613	1 478	7 751	1 444	10 586	1 971	...	...
Վայոց ձոր Vayots Dzor	1 940	352	1 404	342	1 921	349	...	...
Տավուշ Tavush	13 696	1 487	14 346	2 184	16 521	2 549	...	...

[1] *Տվյալները կամփոփվեն ս. թ. մարտին:*
The data will be summarized in March of this year.

Աղյուսակ 3.18.
Table 3.18.

Ոչխարների և այծերի գլխաքանակը հունվարի 1-ի դրությամբ, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի*
Number of sheep and goats as of January 1, by marzes and Yerevan city*

գլուխ
head

	2011					2012					2013					2014[1]				
	Ոչխարներ և այծեր, ընդամենը Sheep and goats, total	Ոչխարներ և այծեր, ընդամենը Sheep and goats, total				Ոչխարներ և այծեր, ընդամենը Sheep and goats, total	Ոչխարներ և այծեր, ընդամենը Sheep and goats, total				Ոչխարներ և այծեր, ընդամենը Sheep and goats, total	Ոչխարներ և այծեր, ընդամենը Sheep and goats, total				Ոչխարներ և այծեր, ընդամենը Sheep and goats, total	*այդ թվում՝ including*			
		ոչխարներ sheep	*որից՝ մաքի-ներ of which* ewes	այծեր goats	*որից՝ մայր այծեր of which* nanny goats		ոչխարներ sheep	*որից՝ մաքի-ներ of which* ewes	այծեր goats	*որից՝ մայր այծեր of which* nanny goats		ոչխարներ sheep	*որից՝ մաքի-ներ of which* ewes	այծեր goats	*որից՝ մայր այծեր of which* nanny goats		ոչխարներ sheep	*որից՝ մաքի-ներ of which* ewes	այծեր goats	*որից՝ մայր այծեր of which* nanny goats
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**532 515**	**503 624**	**341 691**	**28 891**	**21 971**	**590 214**	**561 634**	**389 928**	**28 580**	**22 364**	**674 731**	**645 711**	**454 305**	**29 020**	**21 403**	**...**	**...**	**...**	**...**	**...**
այդ թվում՝ of which																				
ք. Երևան Yerevan	2 164	2 159	1 017	5	5	1 865	1 865	898◊	-	-	1 984	1 984	872	-	-	...	...	...	...	...
Արագածոտն Aragatsotn	73 516	70 043	52 073	3 473	2 631	82 158	78 956	59 965	3 202	2 279	95 914	92 406	64 419	3 508	2 594	...	...	...	...	...
Արարատ Ararat	66 129	62 911	47 815	3 218	2 467	70 483	67 549	50 568	2 934	2 160	81 369	78 125	57 194	3 244	2 357	...	...	...	...	...
Արմավիր Armavir	61 341	60 892	45 050	449	300	71 033	70 406	51 242	627	454	92 485	91 897	65 131	588	307	...	...	...	...	...
Գեղարքունիք Gegharkunik	90 822	87 456	57 799	3 366	2 398	91 680	88 731	60 826	2 949	2 214	101 388	98 666	68 653	2 722	1 902	...	...	...	...	...
Լոռի Lori	28 747	26 943	4 504	1 804	1 404	28 746	26 740	18 199	2 006	1 551	32 190	30 101	21 417	2 089	1 588	...	...	...	...	...
Կոտայք Kotayk	35 788	32 414	23 063	3 374	2 837	40 979	37 730	27 816	3 249	2 545	44 247	41 111	32 754	3 136	2 579	...	...	...	...	...
Շիրակ Shirak	69 141	66 489	48 119	2 652	1 895	82 310	79 315	50 912	2 995	1 927	86 484	83 795	59 538	2 689	1 896	...	...	...	...	...
Սյունիք Syunik	73 186	70 309	45 810	2 877	1 963	86 284	82 848	51 792	3 436	2 409	101 559	98 094	62 786	3 465	2 370	...	...	...	...	...
Վայոց ձոր Vayots Dzor	17 107	11 072	9 195	6 035	5 134	19 530	14 013	9 826	5 517	4 772	21 377	15 422	12 272	5 955	4 587	...	...	...	...	...
Տավուշ Tavush	14 574	12 936	7 246	1 638	937	15 146	13 481	8 782	1 665	1 155	15 734	14 110	9 269	1 624	1 223	...	...	...	...	...

[1] *Տվյալները կամփոփվեն ս. թ. մարտին:*
The data will be summarized in March of this year.

Աղյուսակ 3.19.
Table 3.19.

Թռչունների գլխաքանակը հունվարի 1-ի դրությամբ, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի*
Number of poultry as of January 1, by marzes and Yerevan city*

գլուխ
head

	2011		2012		2013		2014[1]	
	Թռչուններ[2], ընդամենը Poultry[1], total	*որից՝* ածան հավեր *of which* hens	Թռչուններ[1], ընդամենը Poultry[1], total	*որից՝* ածան հավեր *of which* hens	Թռչուններ[1], ընդամենը Poultry[1], total	*որից՝* ածան հավեր *of which* hens	Թռչուններ[1], ընդամենը Poultry[1], total	*որից՝* ածան հավեր *of which* hens
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**3 462 529**	**2 305 410**	**4 023 482**	**2 509 157**	**4 050 001**	**2 689 025**	**...**	**...**
այդ թվում՝ of which								
ք. Երևան Yerevan	212 222	156 975	189 661	130 873	195 088	159 251	...	...
Արագածոտն Aragatsotn	292 153	203 735	288 113	200 674	324 755	302 469	...	...
Արարատ Ararat	257 782	190 733	289 612	215 294	326 580	256 611	...	...
Արմավիր Armavir	816 360	453 233	1 113 671	597 092	1 516 965	815 885	...	...
Գեղարքունիք Gegharkunik	219 858	165 310	256 565	195 386	317 982	261 685	...	...
Լոռի Lori	197 828	140 782	182 088	142 436	160 350	115 702	...	...
Կոտայք Kotayk	894 633	588 397	1 071 316	595 195	582 409	328 336	...	...
Շիրակ Shirak	217 226	155 232	213 152	151 640	206 439	166 221	...	...
Սյունիք Syunik	110 823	84 527	142 690	87 472	153 454	96 403	...	...
Վայոց ձոր Vayots Dzor	52 059	45 066	82 434	59 333	67 572	50 303	...	...
Տավուշ Tavush	191 585	121 420	194 180	133 762	198 407	136 159		

[1] *Տվյալները կամփոփվեն ս. թ. մարտին:*
The data will be summarized in March of this year.
[2] *Ցուցանիշը ներառում է հավերի, աքլորների, հնդկահավերի, բադերի, սագերի և այլ ընտանի թռչունների վերաբերյալ տվյալները:*
The indicator includes the data on hens, cocks, turkeys, ducks, geese and other poultry.

Աղյուսակ 3.20.
Table 3.20.

Անասունների գլխաքանակն ըստ վարակիչ հիվանդությունների, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի, 2011թ.[1]
Livestock by infectious diseases in marzes and Yerevan city, 2011[1]

գլուխ
head

	ՀՀ, ընդամենը RA, total	*այդ թվում՝* ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի *of which* by marzes and Yerevan city										
		ք. Երևան Yerevan	Արագածոտն Aragatsotn	Արարատ Ararat	Արմավիր Armavir	Գեղարքունիք Gegharkunik	Լոռի Lori	Կոտայք Kotayk	Շիրակ Shirak	Սյունիք Syunik	Վայոց ձոր Vayots Dzor	Տավուշ Tavush
Խոշոր եղջերավոր անասուններ Cattle												
սիբիրախտ anthrax	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
բրուցելյոզ brucellosis	1 300	57	375	131	195	100	21	155	154	109	3	-
տուբերկուլյոզ tuberculosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ա, Օ և Ասիա դաբաղ A, O and Asia murrain	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
խշխշան պալար carbuncle emphysematous	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ոչխարներ և այծեր Sheep and goats												
սիբիրախտ anthrax	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
բրուցելյոզ brucellosis	881	-	421	126	125	52	30	52	20	23	32	-
տուբերկուլյոզ tuberculosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ա, Օ և Ասիա դաբաղ A, O and Asia murrain	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

[1] *Ըստ ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության տվյալների:*
According to the Ministry of Agriculture data.

Աղյուսակ 3.20.-ի շարունակություն
Table 3.20. continuation

	ՀՀ, ընդամենը **RA,** total	*այդ թվում՝* ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի *of which* **by marzes and Yerevan city**										
		ք. Երևան Yerevan	**Արագա-ծոտն Aragatsotn**	**Արարատ Ararat**	**Արմավիր Armavir**	**Գեղար-քունիք Gegharkunik**	**Լոռի Lori**	**Կոտայք Kotayk**	**Շիրակ Shirak**	**Սյունիք Syunik**	**Վայոց ձոր Vayots Dzor**	**Տավուշ Tavush**
Խոզեր Pigs												
սիբիրախտ anthrax	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
բրուցելյոզ brucellosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
տուբերկուլյոզ tuberculosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ժանտախտ plague	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ա, Օ և Ասիա դաբաղ A, O and Asia murrain	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ձիեր Horses												
սիբիրախտ anthrax	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
բրուցելյոզ brucellosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
տուբերկուլյոզ tuberculosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ա, Օ և Ասիա դաբաղ A, O and Asia murrain	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Աղյուսակ 3.21.
Table 3.21.

Անասունների գլխաքանակն ըստ վարակիչ հիվանդությունների, ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի, 2012թ. [1]
Livestock by infectious diseases in marzes and Yerevan city, 2012[1]

գլուխ
head

	ՀՀ, ընդամենը RA, total	*այդ թվում՝* ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի *of which* by marzes and Yerevan city										
		ք. Երևան Yerevan	Արագածոտն Aragatsotn	Արարատ Ararat	Արմավիր Armavir	Գեղարքունիք Gegharkunik	Լոռի Lori	Կոտայք Kotayk	Շիրակ Shirak	Սյունիք Syunik	Վայոց ձոր Vayots Dzor	Տավուշ Tavush
Խոշոր եղջերավոր անասուններ Cattle												
սիբիրախտ anthrax	**17**	-	-	-	-	17	-	-	-	-	-	-
բրուցելյոզ brucellosis	**1 605**	30	535	70	390	172	40	100	107	141	16	4
տուբերկուլյոզ tuberculosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ա, Օ և Ասիա դաբաղ A, O and Asia murrain	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
խշխշան պալար carbuncle emphysematous	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ոչխարներ և այծեր Sheep and goats												
սիբիրախտ anthrax	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
բրուցելյոզ brucellosis	**1 170**	-	432	220	179	115	2	37	71	24	90	-
տուբերկուլյոզ tuberculosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ա, Օ և Ասիա դաբաղ A, O and Asia murrain	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

[1] *Ըստ ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության տվյալների:*
According to the Ministry of Agriculture data.

Աղյուսակ 3.21.-ի շարունակություն
Table 3.21. continuation

	ՀՀ, ընդամենը RA, total	*այդ թվում՝* ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի *of which* **by marzes and Yerevan city**										
		ք. Երևան Yerevan	**Արագա-ծոտն Aragatsotn**	**Արարատ Ararat**	**Արմավիր Armavir**	**Գեղար-քունիք Gegharkunik**	**Լոռի Lori**	**Կոտայք Kotayk**	**Շիրակ Shirak**	**Սյունիք Syunik**	**Վայոց ձոր Vayots Dzor**	**Տավուշ Tavush**
Խոզեր Pigs												
սիբիրախտ anthrax	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
բրուցելյոզ brucellosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
տուբերկուլյոզ tuberculosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ժանտախտ plague	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ա, Օ և Ասիա դաբաղ A, O and Asia murrain	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ձիեր Horses												
սիբիրախտ anthrax	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
բրուցելյոզ brucellosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
տուբերկուլյոզ tuberculosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ա, Օ և Ասիա դաբաղ A, O and Asia murrain	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Աղյուսակ 3.22.
Table 3.22

Կենդանական ծագման գյուղատնտեսական մթերքի արտադրություն,
ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի
Livestock production by marzes and Yerevan city

	Իրացվել է անասուն և թռչուն սպանդի համար (կենդանի քաշով, հազ. տոննա[1]) Livestock and poultry were sold for slaughter (live weight thousand tons[1])								
	2009	2010	2011	2012	2013	2013			
						I եռ./qrtr	II եռ./qrtr	III եռ./qrtr	IV եռ./qrtr
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**126.2**	**124.3**	**127.9**	**130.3**	**146.8**	**13.6**	19.2	34.1◊	79.9
ք. Երևան Yerevan	0.5	0.5	0.6	0.8	1.8	0.2	0.3	0.4	0.9
Արագածոտն Aragatsotn	14.0	14.4	14.7	14.7	15.6	1.2	2.0	3.5◊	8.9
Արարատ Ararat	8.5	8.0	8.3	8.7	9.8	0.8	1.3	2.7◊	5.0
Արմավիր Armavir	9.7	10.0	10.3	11.0	15.4	2.1	2.1	3.5◊	7.7
Գեղարքունիք Gegharkunik	21.7	21.5	21.8	21.8	23.5	1.8	3.1	4.9◊	13.7
Լոռի Lori	14.8	14.6	15.0	15.1	16.3	1.0	2.3	4.0◊	9.0
Կոտայք Kotayk	13.1	12.1	12.6	12.9	14.7	1.8	1.7	3.6◊	7.6
Շիրակ Shirak	19.4	19.8	20.0	20.0	21.4	1.8	2.9	4.3◊	12.4
Սյունիք Syunik	11.6	11.1	11.8	12.0	13.9	1.4	1.8	3.1◊	7.6
Վայոց ձոր Vayots Dzor	5.3	4.7	4.8	5.0	5.6	0.6	0.6	2.0◊	2.4
Տավուշ Tavush	7.6	7.6	8.0	8.3	8.8	0.9	1.1	2.1◊	4.7
	Կաթ (հազ.տոննա) **Milk (thousand tons)**								
	2009	2010	2011	2012	2013	2013			
						Iեռ./qrtr	II եռ./qrtr	III եռ./qrtr	IV եռ./qrtr
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**615.7**	**600.9**	**601.5**	**618.2**	**657.0**	**146.5**	**239.8**	**177.8**	**92.9**
ք. Երևան Yerevan	2.1	2.3	2.0	2.2	2.5	0.4	0.9	0.8	0.4
Արագածոտն Aragatsotn	77.1	74.1	74.8	76.5	79.9	17.2	29.3	21.8	11.6
Արարատ Ararat	41.0	38.1	36.5	38.2	40.1	8.7	14.9	11.0	5.5
Արմավիր Armavir	39.8	36.1	36.1	37.4	40.5	9.3	14.7	10.9	5.6
Գեղարքունիք Gegharkunik	116.4	112.4	114.5	116.3	120.7	25.7	45.4	32.4	17.2
Լոռի Lori	77.8	77.1	76.2	77.7	81.3	17.0	29.9	22.6	11.8

[1] *Ներառյալ ներքին սպառումը:*
Including the internal consumption.

Աղյուսակ 3.22.-ի շարունակություն
Table 3.22. continuation

	2009	2010	2011	2012	2013	2013			
						Ⅰեռ./qrtr	II եռ./qrtr	III եռ./qrtr	IV եռ./qrtr
Կոտայք Kotayk	54.6	51.3	51.8	53.5	57.9	13.1	20.6	16.0	8.2
Շիրակ Shirak	97.5	99.0	98.8	101.5	107.6	24.8	38.9	28.9	15.0
Սյունիք Syunik	59.7	55.8	55.9	57.2	62.2	14.7	22.2	16.4	8.9
Վայոց ձոր Vayots Dzor	17.3	19.9	20.0	21.1	24.8	6.5	8.6	6.5	3.2
Տավուշ Tavush	32.4	34.8	34.9	36.6	39.5	9.1	14.4	10.5	5.5
	Ձու (մլն.հատ) **Eggs (million pieces)**								
	2009	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2013**			
						I եռ./qrtr	**II եռ./qrtr**	**III եռ./qrtr**	**IV եռ./qrtr**
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**630.1**	**702.2**	**633.6**	**658.1**	**615.2**	**107.7**	**266.4**	**153.1**	**88.0**
ք. Երևան Yerevan	32.0	33.5	27.9	35.6	28.7	7.8	8.3	6.9	5.7
Արագածոտն Aragatsotn	47.1	70.4	59.7	61.7	59.4	10.0	24.0	15.1	10.3
Արարատ Ararat	56.3	76.7	55.0	55.0	54.7	4.5	28.9	14.1	7.2
Արմավիր Armavir	92.4	126.3	135.5	140.1	127.7	28.0	45.9	31.9	21.9
Գեղարքունիք Gegharkunik	60.5	68.3	56.6	57.1	58.2	7.4	29.3	16.2	5.3
Լոռի Lori	34.4	39.7	47.3	47.3	43.7	5.1	23.4	11.4	3.8
Կոտայք Kotayk	181.4	156.4	125.7	132.1	117.3	26.8	41.7	27.7	21.1
Շիրակ Shirak	41.9	40.3	39.7	40.9	40.1	5.8	20.3	9.8	4.2
Սյունիք Syunik	24.8	28.2	26.9	27.2	26.3	3.4	13.9	6.3	2.7
Վայոց ձոր Vayots Dzor	15.0	17.6	17.5	18.2	17.4	2.7	8.9	3.5	2.3
Տավուշ Tavush	44.3	44.8	41.8	42.9	41.7	6.2	21.8	10.2	3.5

Աղյուսակ 3.23.
Table 3.23.

Պարենամթերքի ներմուծում
Import of food products

տոննա
tons

	2009	2010	2011	2012	2013	2013			
						I եռ./qrtr	II եռ./qrtr	III եռ./qrtr	IV եռ./qrtr
Ցորեն Wheat	374 919.8	344 660.4	356 038.3	477 681.2	345 571.8	46 492.8	16 103.3	139 120.5	143 855.2
Ալյուր Flour	4 157.7	782.4	11 769.9	1 285.8	896.6	156.0	94.0	301.5	345.1
Բրինձ Rice	11 071.0	12 546.1	10 425.0	10 413.1	10 271.5	4 300.9	2 347.5	1 165.8	2 457.3
Մակարոնեղեն Macaroni	3 287.1	3 521.5	4 129.0	4 315.4	4 825.4	849.0	1 430.3	1 259.5	1 286.6
Շաքար Sugar	64 817.9	58 159.6	4 316.8	3 624.0	4 850.2	1 085.5	1 463.3	1 369.3	932.1
Բուսական յուղ Vegetable oil	22 416.0	23 223.9	23 762.5	26 573.0	25 984.2	9 264.3	4 666.6◊	4 473.9◊	7 579.4
Ձու Eggs	15.4	259.1	1 983.2	27.1	1 245.7	23.3	68.6	174.8	979.0
Թռչնի միս Poultry	28 144.6	36 434. 2	38 971.0	33 634.7	31 750.6	6 376.3	10 592.4	6 438.2	8 343.7
Տավարի միս Beef	10 822.2	6 078.1	10 115.5	8 335.8	5 453.3	1 395.0	819.5	1 332.4	1 906.5
Խոզի միս Pork	5 130.7	4 608.8	5 081.6	8 261.5	8 136.4	1 365.2	2 584.2	2 970.5	1 216.5
Կաթ (բոլոր տեսակները) Milk (all types)	4 167.7	3 636.1	3 507.2	3 066.5	3 095.2	873.4	726.7	581.0	914.1
Կարագ Butter	1 782.8	3 058.5	4 540.2	4 907.4	4 749.0	1 231.7	1 219.8	1 049.7	1 247.8
Պանիր Cheese	569.1	725.8	1 019.2	1 056.2	1 243.7	271.4	203.0	323.3	446.0
Բանջարեղեն Vegetables	14 651.3	20 959.4	28 781.5	20 043.6	19 336.9	5 300.4	6 802.3	2 330.3	4 903.9
որից ՝ կարտոֆիլ *of which* potatoes	857.3	1 577.9	9 365.0	5 099.4	4 078.9	70.2	2 119.7	15.8	1 873.2
Միրգ (ներառյալ՝ ընկուզապտուղներ) Fruit (including nuts)	24 641.1	32 081.0	33 577.7	29 145.3	29 603.2	7 455.7	7 033.2	2 870.0	12 244.3
որից ՝ խաղող *of which* grapes	959.6	958.1	857.3	1 108.0	723.3	98.1	10.4	68.3	546.5
բոստանային մշակաբույսեր melons	142.1	449.1	434.1	347.4	340.8	4.1	320.9	12.8	3.0

Աղյուսակ 3.24.
Table 3.24.

Պարենամթերքի արտահանում
Export of food products

տոննա
tons

	2009	2010	2011	2012	2013	2013			
						I եռ./qrtr	II եռ./qrtr	III եռ./qrtr	IV եռ./qrtr
Կոնյակ Cognac	16 985.1	20 563.2	25 313.9	31 633.7	33 792.7	5 982.0	6 787.3	8 657.9	12 365.5
Գինի Wine	909.9	1 639.3	1 285.4	2 071.4	2 409.7	443.6	608.9	644.6	712.6
Հանքային ջուր Mineral water	7 561.6	12 771.1	13 294.5	15 614.1	16 660.4	3 390.7	6 457.7	3 028.6	3 783.4
Միրգ (ներառյալ՝ ընկուզապտուղներ) Fruit (including nuts)	17 081.0	9 046.2	15 053.0	27 323.8	34 514.0	1 862.5	11 909.0	15 766.1	4 976.4
որից՝ խաղող *of which* grapes	3 743.8	6 262.9	6 351.3	10 169.6	7 563.4	1 259.9	40.1	1 609.8	4 653.6
Պանիր Cheese	336.9	496.4	439.8	903.6	1 541.1	81.7	319.2	726.5	413.7
Ձու Eggs	239.8	154.9	0.0	1.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

Աղյուսակ 3.25.
Table 3.25.

Մարդասիրական օգնություն
Humanitarian assistance

տոննա
tons

	2009	2010	2011	2012	2013	2013			
						I եռ./qrtr	II եռ./qrtr	III եռ./qrtr	IV եռ./qrtr
Կենդանի կենդանիներ և կենդանական ծագման արտադրանք Live cattle and products of animal origin	5.9	1.6	0.4	0.0	8.3	0.0	0.0	8.1	0.2
Բուսական ծագման արտադրանք Vegetable products	49.2	5 048.1	1 072.6	185.5	252.4	64.3	128.0	4.0	56.1
Կենդանական և բուսական ծագման յուղեր ու ճարպեր Animal and vegetable oils	3.7	1 003.7	50.4	125.6	82.3	44.6	20.2	0.0	17.5
Պատրաստի սննդի արտադրանք Production of ready food	140.2	107.8	207.7	235.5	339.4	104.6	80.9	81.9	72.0

Աղյուսակ 3.26.
Table 3.26.

Հայաստանի Հանրապետության ազգային պարենային հաշվեկշիռ, 2010թ.
National food balance of the Republic of Armenia, 2010

հազ.տոննա
thousand tons

	Պահուստներ տարվա սկզբում Opening stocks	Արտադրություն Production	Ներմուծում[1] Import[1]	**Ամբողջական առաջարկ Total supply**	Սննդի օգտագործում Food consumption	Անասնակեր Feed use	Կորուստներ Waste	Սերմացու Seed	Արտահանում[1] Export[1]	Այլ օգտագործում Other uses	Պահուստներ տարվա վերջում Closing stock	**Օգտագործում Total utilization**	Ինքնաբավության աստիճան, % Self-sufficiency ratio, %	Սպառումը մեկ շնչի հաշվով Per capita consumption		
														կգ/տարի kg/year	գր/օր gr/day	կկալ/օր kcal/day
Ցորեն Wheat	261.5	183.5	365.5	**810.5**	430.5	61.1	8.0	21.9	1.1	4.4	283.5	**810.5**	33.5	142.0	389.1	1 076.5
Տարեկան Rye	0.7	0.3	0.2	**1.2**	0.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.5	**1.2**	60.0	0.2	0.6	2.0
Գարի Barley	53.5	118.6	37.3	**209.4**	48.4	86.4	12.0	13.5	0.4	0.0	48.7	**209.4**	76.3	16.0	43.7	145.2
Վարսակ Oats	0.6	2.6	0.3	**3.5**	0.0	2.3	0.0	0.2	0.0	0.0	1.0	**3.5**	89.7	0.0	0.0	0.0
Եգիպտացորեն Maize	11.1	12.8	48.6	**72.5**	48.1	9.4	4.7	0.1	0.0	0.0	10.2	**72.5**	20.8	15.9	43.5	147.8
Բրինձ Rice	17.9	0.0	12.6	**30.5**	18.2	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	12.2	**30.5**	0.0	6.0	16.4	59.2
Այլ հատիկավորներ Other cereals	3.4	4.2	2.5	**10.1**	6.6	0.3	0.4	0.9	0.0	0.0	1.9	**10.1**	62.7	2.2	6.0	20.3
Կարտոֆիլ Potatoes	494.1	482.0	3.2	**979.3**	141.1	250.7	79.3	113.4	4.4	0.0	390.4	**979.3**	100.2	46.5	127.5	95.6
Բանջարեղեն Vegetables	439.0	840.1	22.6	**1 301.7**	881.5	15.8	27.2	0.8	7.9	0.0	368.5	**1 301.7**	98.3	290.8	796.7	244.6
որից՝ լոլիկ *of which* tomato	121.0	251.9	0.7	**373.6**	251.5	0.8	6.9	0.0	2.3	0.0	112.1	**373.6**	100.6	83.0	227.3	40.9
Միրգ (բացի խաղողից) Fruit (except grapes)	75.2	128.5	40.6	**244.3**	179.7	0.0	15.4	0.0	8.0	0.0	41.2	**244.3**	79.8	59.3	162.4	141.5
Հատիկաընդեղենային մշակաբույսեր Leguminous crops	3.3	4.5	6.3	**14.1**	10.5	0.0	0.5	0.2	0.0	0.0	2.9	**14.1**	41.7	3.5	9.5	30.1
Բուսական յուղ Vegetable oil	1.9	1.0	23.6	**26.5**	24.1	0.0	0.4	0.0	0.0	0.0	2.0	**26.5**	4.1	7.9	21.8	192.6
Շաքար Sugar	11.2	32.5	61.2	**104.9**	80.5	0.0	1.6	0.0	2.9	0.0	19.9	**104.9**	35.8	26.6	72.7	127.3
Ձու Eggs	0.4	38.6	0.5	**39.5**	36.1	0.0	1.0	1.8	0.2	0.0	0.4	**39.5**	99.2	11.9	32.6	17.3

[1] *Առանց <<ՀՀ մաքսային օրենսգրքով>> թույլատրելի չափաքանակների հաշվառման:*
The allowable amount by the "RA Customs Code" is not recorded.

Աղյուսակ 3.26.-ի շարունակություն
Table 3.26. continuation

	Պահուստներ տարվա սկզբում Opening stocks	Արտադրություն Production	Ներմուծում[1] Import[1]	**Ամբողջական առաջարկ Total supply**	Սննդի օգտագործում Food consumption	Անասնակեր Feed use	Կորուստներ Waste	Սերմացու Seed	Արտահանում[1] Export[1]	Այլ օգտագործում Other uses	Պահուստներ տարվա վերջում Closing stock	**Օգտագործում Total utilization**	Ինքնաբավության աստիճան, % Self-sufficiency ratio, %	Սպառումը մեկ շնչի հաշվով Per capita consumption		
														կգ/տարի kg/year	գր/օր gr/day	կկալ/օր kcal/day
Կաթ Milk	145.4	600.9	94.3	**840.6**	692.1	60.1	6.6	0.0	4.5	0.0	77.3	**840.6**	87.0	228.3	625.5	250.2
Տավարի միս Beef	0.4	48.0	8.7	**57.1**	55.7	0.0	0.8	0.0	0.3	0.0	0.3	**57.1**	85.1	18.4	50.3	90.6
Խոզի միս Pork	0.1	7.9	11.4	**19.4**	19.0	0.0	0.2	0.0	0.1	0.0	0.1	**19.4**	41.1	6.3	17.2	36.1
Ոչխարի և այծի միս Mutton and goat meat	0.1	8.2	0.0	**8.3**	8.2	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	**8.3**	100.0	2.7	7.4	11.9
Թռչնի միս Poultry	0.2	5.4	38.3	**43.9**	43.6	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.2	**43.9**	12.4	14.4	39.4	42.2
Ձուկ Fish	1.3	5.6	2.8	**9.7**	6.1	0.0	1.0	0.0	1.4	0.0	1.2	**9.7**	80.0	2.0	5.5	6.8◊
Խաղող Grapes	12.7	222.9	3.8	**239.4**	17.3	0.0	10.4	0.0	6.3	199.4	6.0	**239.4**	101.1	5.7	15.6	10.7
ԸՆԴԱՄԵՆԸ TOTAL																***2 748.5***

[1] Առանց <<ՀՀ մաքսային օրենսգրքով>> թույլատրելի չափաքանակների հաշվառման:
The allowable amount by the "RA Customs Code" is not recorded.

Աղյուսակ 3.27.
Table 3.27.

Հայաստանի Հանրապետության ազգային պարենային հաշվեկշիռ, 2011թ. *հազ.տոննա*
National food balance of the Republic of Armenia, 2011 *thousand tons*

	Պահուստներ տարվա սկզբում Opening stocks	Արտադրություն Production	Ներմուծում[1] Import[1]	**Ամբողջական առաջարկ Total supply**	Սննդի օգտագործում Food consumption	Անասնակեր Feed use	Կորուստներ Waste	Սերմացու Seed	Արտահանում[1] Export[1]	Այլ օգտագործում Other uses	Պահուստներ տարվա վերջում Closing stock	**Օգտագործում Total utilization**	Ինքնաբավության աստիճան, % Self-sufficiency ratio, %	Սպառումը մեկ շնչի հաշվով Per capita consumption		
														կգ/տարի kg/year	գր/օր gr/day	կկալ/օր kcal/day
Ցորեն Wheat	283.5	224.1	392.0	**899.6**	443.5	64.5	8.8	19.5	2.7	5.0	355.6	**899.6**	36.5	151.5	415.0	1 114.4
Տարեկան Rye	0.5	1.3	0.2	**2.0**	1.3	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0	0.6	**2.0**	86.7	0.4	1.2	3.9
Գարի Barley	48.7	178.2	23.5	**250.4**	41.3	124.0	14.7	14.9	0.6	0.0	54.9	**250.4**	88.6	14.1	38.7	128.3
Վարսակ Oats	1.0	3.3	0.4	**4.7**	0.4	2.9	0.1	0.3	0.0	0.0	1.0	**4.7**	89.2	0.1	0.4	1.4
Եգիպտացորեն Maize	10.2	19.1	53.0	**82.3**	52.2	13.3	5.3	0.1	0.0	0.0	11.4	**82.3**	26.5	17.8	48.9	166.1
Բրինձ Rice	12.2	0.0	10.4	**22.6**	16.8	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	5.7	**22.6**	0.0	5.7	15.7	56.6
Այլ հատիկավորներ Other cereals	1.9	9.5	3.5	**14.9**	9.8	0.5	0.6	0.9	0.0	0.0	3.1	**14.9**	73.1	3.3	9.2	31.2
Կարտոֆիլ Potatoes	390.4	557.3	11.0	**958.7**	128.6	173.3	66.3	114.7	0.9	0.0	474.9	**958.7**	98.2	43.9	120.3	90.3
Բանջարեղեն Vegetables	368.5	968.0	25.8	**1 362.3**	892.4	18.3	30.6	0.9	8.5	0.0	411.6	**1 362.3**	98.2	304.8	835.1	256.6
որից՝ լոլիկ *of which* tomato	112.1	275.5	0.6	**388.2**	257.0	0.8	7.5	0.0	3.6	0.0	119.3	**388.2**	101.1	87.8	240.5	43.3
Միրգ (բացի խաղողից) Fruit (except grapes)	41.2	239.4	42.5	**323.1**	226.2	0.0	20.6	0.0	16.0	0.0	60.3	**323.1**	90.0	77.3	211.7	167.0
Հատիկաընդեղենային մշակաբույսեր Leguminous crops	2.9	5.2	5.8	**13.9**	10.0	0.0	0.5	0.2	0.0	0.0	3.2	**13.9**	47.3	3.4	9.4	29.8
Բուսական յուղ Vegetable oil	2.0	0.7	24.3	**27.0**	24.6	0.0	0.4	0.0	0.0	0.0	2.0	**27.0**	2.8	8.4	23.0	203.5
Շաքար Sugar	19.9	72.2	7.5	**99.6**	78.4	0.0	1.5	0.0	4.5	0.0	15.2	**99.6**	96.0	26.8	73.4	128.4
Ձու Eggs	0.4	34.9	2.2	**37.5**	34.5	0.0	0.9	1.7	0.0	0.0	0.4	**37.5**	94.1	11.8	32.3	17.1

[1] *Առանց <<ՀՀ մաքսային օրենսգրքով>> թույլատրելի չափաքանակների հաշվառման:*
The allowable amount by the "RA Customs Code" is not recorded.

Աղյուսակ 3.27.-ի շարունակություն
Table 3.27. continuation

	Պահուստներ տարվա սկզբում Opening stocks	Արտադրություն Production	Ներմուծում[1] Import[1]	**Ամբողջական առաջարկ Total supply**	Սննդի օգտագործում Food consumption	Անասնակեր Feed use	Կորուստներ Waste	Սերմացու Seed	Արտահանում[1] Export[1]	Այլ օգտագործում Other uses	Պահուստներ տարվա վերջում Closing stock	**Օգտագործում Total utilization**	Ինքնաբավության աստիճան, % Self-sufficiency ratio, %	Սպառումը մեկ շնչի հաշվով Per capita consumption		
														կգ/տարի kg/year	գր/օր gr/day	կկալ/օր kcal/day
Կաթ Milk	77.3	601.5	128.8	**807.6**	675.0	60.2	8.3	0.0	4.3	0.0	59.8	**807.6**	82.9	230.6	631.7	252.7
Տավարի միս Beef	0.3	48.2	13.4	**61.9**	60.8	0.0	0.8	0.0	0.1	0.0	0.2	**61.9**	78.4	20.8	56.9	102.4
Խոզի միս Pork	0.1	9.4	12.4	**21.9**	21.5	0.0	0.2	0.0	0.1	0.0	0.1	**21.9**	43.3	7.3	20.1	42.3
Ոչխարի և այծի միս Mutton and goat meat	0.0	8.4	0.0	**8.4**	8.3	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	**8.4**	100.0	2.8	7.8	12.4
Թռչնի միս Poultry	0.2	5.7	41.1	**47.0**	46.6	0.0	0.1	0.0	0.1	0.0	0.2	**47.0**	12.2	15.9	43.6	46.7
Ձուկ Fish	1.2	7.1	3.9	**12.2**	6.8	0.0	1.2	0.0	2.7	0.0	1.5	**12.2**	85.5	2.3	6.4	8.3◊
Խաղող Grapes	6.0	229.6	3.3	**238.9**	11.8	0.0	10.2	0.0	6.4	201.9	8.6	**238.9**	101.4	4.0	11.0	7.6
ԸՆԴԱՄԵՆԸ TOTAL																***2 867.0***

[1] Առանց <<ՀՀ մաքսային օրենսգրքով>> թույլատրելի չափաքանակների հաշվառման:
The allowable amount by the "RA Customs Code" is not recorded.

Աղյուսակ 3.28.
Table 3.28.

Հայաստանի Հանրապետության ազգային պարենային հաշվեկշիռ, 2012թ.
հազ.տոննա
National food balance of the Republic of Armenia, 2012
thousand tons

	Պահուստներ տարվա սկզբում Opening stocks	Արտադրություն Production	Ներմուծում[1] Import[1]	**Ամբողջական առաջարկ Total supply**	Սննդի օգտագործում Food consumption	Անասնակեր Feed use	Կորուստներ Waste	Սերմացու Seed	Արտահանում[1] Export[1]	Այլ օգտագործում Other uses	Պահուստներ տարվա վերջում Closing stock	**Օգտագործում Total utilization**	Ինքնաբավության աստիճան, % Self-sufficiency ratio, %	Սպառումը մեկ շնչի հաշվով Per capita consumption		
														կգ/տարի kg/year	գր/օր gr/day	կկալ/օր kcal/day
Ցորեն Wheat	355.6	243.1	502.5	**1 101.2**	428.8	92.2	11.4	23.4	7.6	3.0	534.8	**1 101.2**	32.9	149.3	409.1	1 098.2
Տարեկան Rye	0.6	0.8	0.4	**1.8**	1.2	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0	0.5	**1.8**	66.7	0.4	1.1	3.7
Գարի Barley	54.9	170.1	6.9	**231.9**	31.3	120.6	13.6	14.4	0.9	0.0	51.1	**231.9**	96.6	10.9	29.9	99.1
Վարսակ Oats	1.0	3.5	0.4	**4.9**	0.2	3.2	0.1	0.3	0.0	0.0	1.1	**4.9**	89.7	0.1	0.2	0.6
Եգիպտացորեն Maize	11.4	19.1	39.5	**70.0**	41.3	14.0	4.5	0.1	0.0	0.0	10.1	**70.0**	32.6	14.4	39.4	134.0
Բրինձ Rice	5.7	0.0	10.4	**16.1**	15.2	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.8	**16.1**	0.0	5.3	14.5	52.6
Այլ հատիկավորներ Other cereals	3.1	14.4	10.4	**27.9**	19.5	0.7	1.1	1.3	0.0	0.0	5.3	**27.9**	58.1	6.8	18.6	61.4
Կարտոֆիլ Potatoes	474.9	647.2	7.8	**1 129.9**	124.8	235.7	84.3	125.0	1.1	0.0	559.0	**1 129.9**	99.0	43.5	119.1	89.3
Բանջարեղեն Vegetables	411.6	1054.0	21.0	**1 486.6**	983.5	19.5	33.0	0.9	13.2	0.0	436.5	**1 486.6**	99.3	342.4	938.3	289.1
որից՝ լոլիկ of which tomato	119.3	265.2	0.3	**384.8**	258.6	0.8	7.2	0.0	5.1	0.0	113.1	**384.8**	101.8	90.0	246.7	44.4
Միրգ (բացի խաղողից) Fruit (except grapes)	60.3	331.7	39.2	**431.2**	305.5	0.0	29.2	0.0	25.6	0.0	70.9	**431.2**	96.1	106.4	291.4	201.7
Հատիկաընդեղենային մշակաբույսեր Leguminous crops	3.2	5.1	4.0	**12.3**	8.8	0.0	0.4	0.2	0.0	0.0	2.9	**12.3**	56.0	3.1	8.4	26.6
Բուսական յուղ Vegetable oil	2.0	2.7	26.9	**31.6**	28.8	0.0	0.5	0.0	0.0	0.0	2.3	**31.6**	9.1	10.0	27.5	242.9
Շաքար Sugar	15.2	69.3	6.8	**91.3**	81.9	0.0	1.4	0.0	1.7	0.0	6.3	**91.3**	93.1	28.5	78.1	136.7
Ձու Eggs	0.4	36.2	0.2	**36.8**	33.8	0.0	0.9	1.7	0.0	0.0	0.4	**36.8**	99.5	11.8	32.2	17.1

[1] *Առանց <<ՀՀ մաքսային օրենսգրքով>> թույլատրելի չափաքանակների հաշվառման:*
The allowable amount by the "RA Customs Code" is not recorded.

Աղյուսակ 3.28.-ի շարունակություն
Table 3.28. continuation

	Պահուստներ տարվա սկզբում Opening stocks	Արտադրություն Production	Ներմուծում[1] Import[1]	**Ամբողջական առաջարկ Total supply**	Սննդի օգտագործում Food consumption	Անասնակեր Feed use	Կորուստներ Waste	Սերմացու Seed	Արտահանում[1] Export[1]	Այլ օգտագործում Other uses	Պահուստներ տարվա վերջում Closing stock	**Օգտագործում Total utilization**	Ինքնաբավության աստիճան, % Self-sufficiency ratio, %	Սպառումը մեկ շնչի հաշվով Per capita consumption		
														կգ/տարի kg/year	գր/օր gr/day	կկալ/օր kcal/day
Կաթ Milk	59.8	618.2	134.8	**812.8**	673.3	61.8	8.6	0.0	9.0	0.0	60.1	**812.8**	83.1	234.4	642.3	256.9
Տավարի միս Beef	0.2	47.6	11.3	**59.1**	57.5	0.0	0.8	0.0	0.6	0.0	0.2	**59.1**	81.6	20.0	54.8	98.7
Խոզի միս Pork	0.1	9.5	15.5	**25.1**	24.6	0.0	0.2	0.0	0.2	0.0	0.1	**25.1**	38.3	8.6	23.5	49.3
Ոչխարի և այծի միս Mutton and goat meat	0.0	8.5	0.0	**8.5**	8.4	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	**8.5**	100.0	2.9	8.0	12.8
Թռչնի միս Poultry	0.2	8.3	35.3	**43.8**	43.3	0.0	0.2	0.0	0.1	0.0	0.2	**43.8**	19.1	15.1	41.3	44.2
Ձուկ Fish	1.5	9.3	3.7	**14.5**	7.2	0.0	1.5	0.0	4.0	0.0	1.8	**14.5**	103.3	2.5	6.9	7.7
Խաղող Grapes	8.6	241.4	4.0	**254.0**	16.9	0.0	11.0	0.0	10.2	209.2	6.7	**254.0**	102.6	5.9	16.1	10.8
ԸՆԴԱՄԵՆԸ TOTAL																***2 933.4***

[1] *Առանց <<ՀՀ մաքսային օրենսգրքով>> թույլատրելի չափաքանակների հաշվառման:*
The allowable amount by the "RA Customs Code" is not recorded.

Պարենային հաշվեկշիռների մեթոդաբանություն

Պարենային հաշվեկշիռների հիմնական նպատակը դիտարկվող երկրում գյուղատնտեսական ապրանքների առաջարկի վերաբերյալ համապարփակ տեղեկատվության ներկայացումն է: Պարենային հաշվեկշիռներ կազմելու անհրաժեշտությունն ակներև դարձավ Երկրորդ աշխարհամարտից հետո, երբ պարենամթերքի արտադրության և մատակարարման ընդհատումներով պայմանավորված՝ բնակչության զգալի մասը սովի էր մատնված: Այսօր, ինչպես և անցյալում, պարենային հաշվեկշիռներն անհրաժեշտ են որոշակի ժամանակահատվածում երկրի պարենային ապահովության ամբողջական նկարագրության համար: Վերջինս հնարավորություն է ընձեռում գնահատել երկրում անբավարար սնուցման հետ կապված ռիսկերը: Պարենային ապահովությունը կարևոր դեր է խաղում նաև տնտեսական աճի համար:

<u>Պարենային հաշվեկշռի հատվածները</u>

Առաջարկ

Առաջարկը ներառում է արտադրության, ներմուծման և հաշվետու ժամանակաշրջանի սկզբում առկա պաշարների ցուցանիշները: Հաշվետու ժամանակաշրջանի սկզբում և վերջում պաշարների վերաբերյալ ամբողջական տեղեկատվության ստացման առումով առկա են որոշակի տեխնիկական բարդություններ, այդ իսկ պատճառով պարենային հաշվեկշռում այդ ցուցանիշի գնահատման համար կիրառվում են որոշակի մոտեցումներ: Արտադրության և ներմուծման տվյալները հանդիսանում են ՀՀ ԱՎԾ պաշտոնական տվյալներ:

Օգտագործում

Սույն հատվածը ներառում է հետևյալ հիմնական ցուցանիշները՝ սննդամթերքի օգտագործում, անասնակեր, կորուստներ, սերմացու, արտահանում, օգտագործման այլ ուղղություններ և պաշարներ հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում:

Սննդի օգտագործումը հանդիսանում է պարենային հաշվեկշռի առանցքային ցուցանիշներից մեկը, որը ցույց է տալիս հաշվետու ժամանակաշրջանում բնակչության կողմից սպառված առկա պարենամթերքի քանակը: Այն հաշվարկվում է որպես առաջարկի և պարենամթերքի օգտագործման մյուս բոլոր ուղղությունների տարբերություն:

Անասնակերը պարենի այն ծավալն է, որն օգտագործվում է որպես անասնակեր՝ անկախ այն հանգամանքից արտադրված է երկրի ներսում, թե ներմուծված:

Կորուստները տրանսպորտավորման և պահպանման բոլոր փուլերում արտադրությունից մինչև սպառում հատվածում չօգտագործված պարենի ծավալն է: Կորուստների առաջացման հիմնական պատճառը իրացման և պահպանման ոչ լիարժեք համակարգերի առկայությունն է: Արտադրության տարբեր փուլերում որպես դրա անհրաժեշտ մաս հանդիսացող անխուսափելի կորուստները, օրինակ ցորենը աղալու, չորացման գործընթացներում, դաշտում տեղափոխման և պահեստավորման հետ կապված կորուստները չեն ներառվում կորուստներ հոդվածում: Կորուստներ հատվածում չեն ներառվում նաև տնային տնտեսություններում առկա սննդի կորուստները: Վերամշակման ընթացքում առաջացած այլ կորուստները նույնպես չեն վերաբերվում այս ենթահաշվին:

Կորուստները հաշվարկվում են Պարենի և գյուղատնտեսության կազմակերպության (FAO) առաջարկած գործակիցներով, որոնք, պայմանավորված որոշակի հանգամանքներով, կարող են ճշգրտվել:

Սերմացուն պարենի այն ծավալն է, որն օգտագործվում է վերարտադրության նպատակով՝ ներառելով նաև կրկնակի ցանումները՝ կապված բնակլիմայական աղետների հետ: Վերջինս հաշվարկվում է ցանքատարածությունների և ցանքի ցուցանիշների հիման վրա:

Արտահանումը ներառում է տեղական արտադրության պարենամթերքի արտահանման, ինչպես նաև արտասահմանյան ծագում ունեցող պարենամթերքների վերարտահանման ծավալները:

«Այլ օգտագործում» հատվածում արտացոլվում է պարենի այն ծավալը, որն օգտագործվում է ոչ պարենային ապրանքների արտադրության նպատակով, օր.՝ բժշկական սպիրտի արտադրության նպատակով ցորենի օգտագործումը:

Ինքնաբավության աստիճան

Հաշվեկշռի արդյունքում ստացված ինքնաբավության աստիճանը հաշվարկվում է Արտադրություն/(Արտադրություն+Ներմուծում-Արտահանում), արտահայտված տոկոսներով, բանաձևով: Վերջինս ցույց է տալիս երկրի տվյալ ապրանքի նկատմամբ պահանջարկի բավարարման աստիճանը սեփական միջոցների հաշվին:

Պարենային հաշվեկշիռների միջոցով հնարավոր է նաև հաշվարկել ներմուծումից կախվածության աստիճանը, ինչը ցույց է տալիս երկրի տվյալ ապրանքի նկատմամբ պահանջարկի բավարարման աստիճանը ներմուծման հաշվին և որոշվում է (ներմուծում / Արտադրություն + Ներմուծում - Արտահանում), արտահայտված տոկոսներով, բանաձևով:

Ապրանքախմբերը

Պարենային հաշվեկշռում ընդգրկվող ապրանքախմբերի կազմը (ցանկը) պայմանավորված է Հայաստանում առավել լայն սպառում ունեցող ապրանքատեսակներով: Ըստ այդմ յուրաքանչյուր տարի պարենային հաշվեկշիռ է կազմվում հետևյալ 21 ապրանքախմբերի համար՝ ցորեն, տարեկան, գարի, վարսակ, եգիպտացորեն, բրինձ, այլ հատիկավորներ, կարտոֆիլ, բանջարեղեն, միրգ (բացի խաղողից), հատիկաընդեղենային մշակաբույսեր, բուսական յուղ, շաքար, ձու, կաթ, տավարի, խոզի, ոչխարի և այծի, թռչնի միս, ձուկ, խաղող: Նշված ապրանքախմբերի գծով պարենային հաշվեկշիռների հաշվարկման ժամանակ օգտագործվում են վերամշակված ապրանքներից տվյալ ապրանքի վերածման գործակիցներ, մասնավորապես.

Ցորենը ներառում է ցորենի, ինչպես նաև ցորենի ալյուրի, մակարոնեղենի, էթիլային սպիրտի, թխվածքաբլիթների, հացի և այլ հացամթերքի, օղու տվյալները վերածած ցորենի: Հաշվեկշռի այլ օգտագործում հատվածում արտացոլված է էթիլային սպիրտի տվյալը:

Տարեկանը ներառում է տարեկանի, ինչպես նաև տարեկանի ալյուրի, հատիկների, տարեկանի ձավարի, փաթիլների տվյալները վերածած տարեկանի:

Գարին ներառում է գարու, ինչպես նաև գարու ալյուրի, հատիկների, գարեձավարի, փաթիլների, գարու ածիկի, գարեջրի և այլ վերամշակված գարու տվյալները վերածած գարու:

Վարսակը ներառում է վարսակի, ինչպես նաև վարսակի ալյուրի, հատիկների, վարսակի ձավարի, փաթիլների և այլ վերամշակված վարսակի տվյալները վերածած վարսակի:

Եգիպտացորենը ներառում է եգիպտացորենի, ինչպես նաև եգիպտացորենի ալյուրի, հատիկների, փաթիլների և եգիպտացորենի օսլայի տվյալները վերածած եգիպտացորենի:

Բրինձը ներառում է բրնձի, ինչպես նաև բրնձի ալյուրի տվյալները վերածած բրնձի:

Այլ հատիկավորները ներառում են սորգոյի, հնդկացորենի, ինչպես նաև այլ հատիկավորների ալյուրի, հատիկների, փաթիլների, սաղմի, օսլայի տվյալները վերածած այլ հատիկավորների:

Կարտոֆիլը ներառում է կարտոֆիլի, ինչպես նաև կարտոֆիլի օսլայի, սառեցված կարտոֆիլի և չիպսի տվյալները պայմանականորեն վերածած կարտոֆիլի:

Բանջարեղենը ներառում է թարմ, ինչպես նաև չորացված և պահածոյացված բանջարեղենի (կաղամբ բոլոր տեսակի, վարունգ, լոլիկ, սեղանի ճակնդեղ, գլուխ սոխ, սխտոր և այլն), տոմատի հյութի տվյալները պայմանականորեն վերածած թարմ բանջարեղենի:

Միրգը ներառում է թարմ, ինչպես նաև չորացրած և պահածոյացված մրգի (հնդավորներ, կորիզավորներ, ընկուզապտուղներ, մերձարևադարձային, ցիտրուսներ և այլն), մրգահյութերի տվյալները պայմանականորեն վերածած թարմ մրգի:

Ձուն ներառում է կճեպով ձվի, ինչպես նաև ձվի փոշու տվյալները պայմանականորեն վերածած ձվի:

Կաթը ներառում է թարմ կաթի, ինչպես նաև կարագի, կաթի փոշու, մածունի, թթվասերի, կաթնաշոռի, պանրի, պաղպաղակի և այլ կաթնամթերքի տվյալները պայմանականորեն վերածած թարմ կաթի:

Տավարի միսը ներառում է սպանդային քաշով տավարի մսի, ինչպես նաև երշիկեղենի, պահածոյացված մսի և այլ մսամթերքի տվյալները պայմանականորեն վերածած սպանդային քաշով տավարի մսի:

Խոզի միսը ներառում է սպանդային քաշով խոզի մսի, ինչպես նաև երշիկեղենի, պահածոյացված մսի և այլ մսամթերքի տվյալները պայմանականորեն վերածած սպանդային քաշով

խոզի մսի:

Ոչխարի և այծի միսը ներառում է սպանդային քաշով ոչխարի և այծի մսի, ինչպես նաև պահածոյացված մսի և այլ մսամթերքի տվյալները պայմանականորեն վերածած սպանդային քաշով ոչխարի և այծի մսի:

Թռչնի միսը ներառում է սպանդային քաշով թռչնի մսի (հավերի, աքլորների, հնդկահավերի, բադերի, սագերի և այլ ընտանի թռչունների), ինչպես նաև երշիկեղենի, պահածոյացված մսի և այլ մսամթերքի տվյալները պայմանականորեն վերածած սպանդային քաշով թռչնի մսի:

Ձուկը ներառում է կենդանի ձկան, ինչպես նաև թարմ, սառեցված, չորացված, ծխեխաշած, ապխտած, պահածոյացված ձկան, խեցգետնակերպերի, կակղամորթների, այլ ձկնամթերքների, ձկան խավիարի տվյալները վերածած ձկան:

Խաղողը ներառում է խաղողի, ինչպես նաև չամիչի տվյալները պայմանականորեն վերածած խաղողի: Հաշվեկշռի այլ օգտագործում հատվածում արտացոլված է գինու արտադրությանն ուղղված խաղողի ծավալը:

Ինչ վերաբերում է հատիկաընդեղենային մշակաբույսերի և բուսական յուղի պարենային հաշվեկշիռներին, ապա դրանք ներառում են, համապատասխանաբար՝ լոբու, ոսպի և այլ լոբազգիների, ինչպես նաև սոյայի, գետնընկույզի, ձիթապտղի, արմավենու, արևածաղկի և այլ ձեթերի վերաբերյալ տվյալները:

Methodology of food balances

The main goal of the food balances is to present comprehensive information on the supply of agricultural commodities in the country. The necessity of food balances became evident after the Second World War when interruptions in the production and supply of food caused hunger for large parts of the population. Today, as in the past, food balances are necessary for the complete description of the food security situation in a country for a certain period of time. This enables an assessment of risks related to inadequate nutrition. Food security plays an important role also for economic growth.

Components of the Food Balances

Supply

The supply includes production, imports and resources available at the beginning of the period. Some technical difficulties arise from incomplete information on the resources available at the beginning and end of the reporting period; therefore certain approaches are applied in the food balances for the estimation of these items. The figures on production and imports are obtained from official data of the RA NSS.

Utilization

This component includes the following main indicators: food consumption, feed, seed, exports, losses, other uses and stocks at the end of the reporting period.

Food consumption is one of the key items of the food balances, which shows the amount of a commodity available for human consumption during the reference period. It is calculated as the difference between the supply and all other means of utilization.

Feed is the volume of the food used as animal feed regardless the circumstance whether it is produced in this country or imported.

Losses in all the phases of transportation and storage is the unused volume of food in the sectors from production to consumption. The main reason for the losses is availability of not proper system of realization and storage. Unavoidable losses occurring as a necessary part during the different phases of production, for example losses during wheat grinding and drying, transferring in the field and storing is not included in losses article. Losses section also doesn't include food losses existing in households. Other losses generated during the processing also does not refer to this section.

Losses are calculated based on fixed coefficients recommended by FAO, which may be adjusted depending on circumstances.

Seed is the volume of food used for reproduction, including also the re-sows, stipulated by climate disasters. Seed is calculated based on sowing area and number of sowings.

Export includes the volumes of export of locally produced food as well as the re-export of foreign origin food.

"Other utilization" section reflects the volume of food used for the production of non-food products, for example the use of wheat for production of medical alcohol.

Self-sufficiency ratio

The self-sufficiency ratio, derived from these balances, is calculated by the following formula: Production / (Production + Imports – Exports). It is presented in percents. The latter shows the degree of country’s demand satisfaction regarding a certain product at the expense of its own means.

With the help of food balances it is possible to calculate the degree of import dependence, which shows the degree of country's demand satisfaction regarding a certain product at the expense of import and is determined by the formula (import/ production +import-export) expressed in percents.

Commodity groups

The list of commodity groups included in the food balances includes the commodities which are most consumed in Armenia. Accordingly, every year the food balances are calculated for the following 21 commodities: wheat, rye, barley, oats, maize, rice, other cereals, potatoes, vegetables, fruits (except grapes), leguminous crops, vegetable oil, sugar, egg, milk, beef, pork, mutton and goat meat, poultry, fish and grapes. For the calculation of the food balances of some commodities, conversion coefficients are used to transform all quantities of derived products into units of primary commodities, in particular for the following categories:

Wheat includes data on wheat, as well as of wheat flour, macaroni, ethyl alcohol, pastry and bread and other bakery goods, vodka transformed into equivalent quantities of wheat. Ethyl alcohol data are reflected in the "other uses" part of balance sheet.

Rye includes data on rye, as well as of rye flour, cereals and flakes, transformed into equivalent quantities of rye. Ethyl alcohol data are reflected in the "other uses" part of balance sheet.

Barley includes data on barley, as well as of barley flour, cereals, flakes, barley malt, beer and other worked barley, transformed into equivalent quantities of barley.

Oats includes data on oats, as well as of oats flour, cereals, flakes and other worked oats transformed into equivalent quantities of oats.

Maize includes data on maize, as well as of maize flour, cereals, flakes, other processed maize and starch of maize, transformed into equivalent quantities of maize.

Rice includes data on rice, as well as of rice flour, transformed into equivalent quantities of rice.

Other cereals includes data on sorghum, buckwheat and other cereals, as well as of flour of these cereals, flakes, processed cereals and starch of other cereals, transformed into equivalent quantities of other cereals.

Potato includes data on potato, as well as of potato starch, frozen potato and chips, transformed into equivalent quantities of potato.

Vegetables includes data on fresh, as well as of dry and canned vegetables (cabbage of all types, cucumber, tomatoes, beet, bulb onion, garlic etc.), as well as tomato juice, transformed into equivalent quantities of vegetables.

Fruit includes data on fresh, as well as of dry and canned fruit (drupaceous, stone-fruit, nuts, subtropical, citrus etc.), fruit juice, transformed into equivalent quantities of fruit.

Eggs includes data on eggs in shells, as well as of egg powder transformed into equivalent quantities of eggs.

Milk includes data on fresh milk, as well as of butter, milk powder, matsun, sour cream, cottage cheese, cheese, ice-cream and other milk products, transformed into equivalent quantities of fresh milk.

Beef includes data on slaughter weight of meat, as well as of sausages, canned meat and other meat products, transformed into equivalent quantities of meat in slaughter weight.

Pork includes data on slaughter weight of meat, as well as of sausages, canned meat and other meat products, transformed into equivalent quantities of pork in slaughter weight.

Mutton and goat meat, includes data on slaughter weight of meat, as well as of canned meat and other meat products transformed into equivalent quantities of mutton and goat in slaughter weight.

Poultry includes data on slaughter weight of meat, as well as of sausages, canned meat and other meat products, transformed into equivalent quantities of poultry in slaughter weight.

Fish includes data on fresh, as well as of frozen, dried, salted, smoked, canned, prepared and preserved fish, crustaceans, mollusks and other fish products, stockfish, caviar, transformed into equivalent quantities of fish.

Grape includes data on grapes, as well as of raisins transformed into equivalent quantities of grapes. Grape volume for wine production is reflected in the "other uses" part of balance sheet.

As regards the food balances for ***leguminous crops*** and ***vegetable oil***, they include data on beans, lentils, other beans and soy, peanut, olives, palm, sunflower seed, other oil, correspondingly.

2013թ. գյուղատնտեսական հիմնական մշակաբույսերի և բազմամյա տնկարկների ցանքային տարածությունը կազմել է 318.1 հազ. հա՝ 4.6%-ով գերազանցելով նախորդ տարվա ցուցանիշը:

2013թ. գյուղատնտեսական հիմնական մշակաբույսերի համախառն բերքը, բացառությամբ խաղողի, գերազանցում է նախորդ տարվա ցուցանիշը: Այսպես, հացահատիկային և հատիկաընդեղենային մշակաբույսերի համախառն բերքն աճել է 20.3%-ով և կազմել 548.8 հազ. տոննա, բանջարանոցային մշակաբույսերինը՝ 3.2%-ով և կազմել 876.0 հազ. տոննա, կարտոֆիլինը՝ 2.1%-ով և կազմել 660.5 հազ տոննա, պտղինն ու հատապտղինը՝ 1.9%-ով և կազմել 338.1 հազ. տոննա, բոստանային մշակաբույսերինը՝ 1.5%-ով և կազմել 208.1 հազ. տոննա: Իսկ խաղողի համախառն բերքը նվազել է 0.2 %-ով և կազմել 240.8 հազ. տոննա (Աղյուսակ 3.1.):

2013թ. նախորդ տարվա համեմատ կենդանական ծագման գյուղատնտեսական մթերքի արտադրության ծավալները, բացառությամբ ձվի, աճել են (Աղյուսակ 3.22.): Այսպես, 2013թ իրացվել է 146.8 հազ. տոննա կենդանի քաշով միս, ինչը 12.7%-ով ավել է 2012թ. ցուցանիշից, կաթի արտադրության ծավալն աճել է 6.3%-ով և կազմել 657.0 հազ. տոննա: Ինչ վերաբերում է ձվի արտադրության ծավալին, ապա այն նվազել է 6.5%-ով և կազմել 615.2 մլն. հատ:

Ըստ բեռնամաքսային հայտարարագրերի և քաղաքացիների կողմից կազմակերպված առևտրի տվյալների 2013թ. հանրապետություն ներմուծված ապրանքների 18.9%-ը բաժին է ընկել պարենամթերքին (2012թ.՝ 19.0%), իսկ արտահանման ծավալներում՝ 28.1% (2012թ.՝ 23.4%) (Աղյուսակ 1.1.): Հաշվետու ժամանակաշրջանում պարենամթերքի արտաքին առևտրաշրջանառության ծավալն ընթացիկ գներով նախորդ տարվա համեմատ ավելացել է 11.4%-ով և կազմել 1 261.9 մլն. ԱՄՆ դոլար, այդ թվում՝ պարենամթերքի ներմուծումը՝ 846.5 մլն. ԱՄՆ դոլար (ՍԻՖ գներով) և արտահանումը՝ 415.4 մլն. ԱՄՆ դոլար (ՖՕԲ գներով):

2013թ. նախորդ տարվա համեմատ հիմնական պարենային ապրանքատեսակներից տավարի մսի ներմուծման ծավալը նվազել է 34.6%-ով և կազմել 5.5 հազ. տոննա, ալյուրինը՝ 30.3%-ով և կազմել 0.9 հազ. տոննա, ցորենինը՝ 27.7%-ով և կազմել 345.6 հազ. տոննա, թռչնի մսինը՝ 5.6%-ով և կազմել 31.8 հազ. տոննա, բանջարեղենինը՝ 3.5%-ով և կազմել 19.3 հազ. տոննա, կարագինը՝ 3.2%-ով և կազմել 4.7 հազ տոննա, բուսական յուղինը՝ 2.2%-ով և կազմել 26.0 հազ. տոննա, խոզի մսինը՝ 1.5%-ով և կազմել 8.1 հազ. տոննա, բրնձինը՝ 1.4%-ով և կազմել 10.3 հազ. տոննա: Փոխարենն ավելացել են ձվի (46.0 անգամ), շաքարի (33.8%-ով), պանրի (17.8%-ով), մակարոնեղենի (11.8%-ով), մրգի (1.6%-ով) ներմուծման ծավալները (Աղյուսակ 3.23.):

Պարենամթերքի արտահանման ծավալներում գերակշռել են կոնյակ, ռոմ, ջին, օղի, լիկյոր ապրանքային ենթախմբում ընդգրկված ալկոհոլային խմիչքները: Այսպես, 2013թ. արտահանվել է 33.8 հազ. տոննա կոնյակ, ինչը 6.8%-ով գերազանցում է 2012թ.-ի ցուցանիշը: Պարենամթերքի արտահանման ծավալներում 1.7 անգամ ավելացել է պանրի, 26.3%-ով մրգի, 16.3%-ով գինու, 6.7%-ով հանքային ջրերի արտահանման ծավալները (Աղյուսակ 3.24.):

2012թ. հանրապետության ոռոգելի հողատարածքներում գերխոնավ հողերի մակերեսը միջին վեգետացիոն շրջանում (ըստ ՀՀ տարածքային կառավարման նախարարության ջրային տնտեսության պետական կոմիտեի տվյալների) կազմել է 15.2 հազ. հա, այդ թվում՝ Արարատյան հարթավայրում՝ 14.2 հազ. հա:

In 2013 the sowing area of main agricultural crops and multi plants made up 318.1 thousand hectare which exceeds the indicator of the previous year by 4.6%.

In 2013 the gross harvest of main agricultural crops origin with the exception of grape exceeded the indicator of the previous year. Thus, the gross harvest of grain and legume crops increased by 20.3% and made up 548.8 thousand tons, the vegetable – by 3.2% and made up 876.0 thousand tons, the potatoes – by 2.1% and made up 660.5 thousand tons, the fruit and berries – by 1.9% and made up 338.1 thousand tons, the melons – by 1.5% and made up 208.1 thousand tons. The gross harvest of grapes decreased by 0.2% and made up 240.8 thousand tons (Table 3.1.).

In 2013 compared to the previous year the volume of production of agricultural products of animal origin with the exception of egg production increased (Table 3.22.). So, in 2013 146.8 thousand tons of meat in live weight was sold, which exceeds the same indicator of 2012 by 12.7%, the volume of milk production increased by 6.3% and made up 657.0 thousand tons. As regards the volume of egg production, it was decreased by 6.5% and made up 615.2 million pieces.

By the customs declarations and the citizens' (shuttle) trade data, 18.9% of goods imported to the republic in 2013 comprised food products (in 2012 – 19.0%) and that in export volume comprised 28.1% (in 2012 – 23.4%) (Table 1.1.). In the reporting period the volume of foreign trade turnover of food products at current prices increased by 11.4%, compared to the previous year and made up 1 261.9 million US dollars, including import of food product – 846.5 million US dollars (in CIF prices) and export – 415.4 million US dollars (in FOB prices).

In 2013 compared to the previous year among the main food products the import of beef decreased by 34.6 % and made up 5.5 thousand tons, flour – by 30.3% and made up 0.9 thousand tons, wheat – by 27.7% and made up 345.6 thousand tons, poultry–by 5.6% and made up 31.8 thousand tons, vegetable–by 3.5% and made up 19.3 thousand tons, butter – by 3.2% and made up 4.7 thousand tons, vegetable oil – by 2.2% and made up 26.0 thousand tons, pork – by 1.5% and made up 8.1 thousand tons, rice – by 1.4% and made up 10.3 thousand tons. Instead of that, the import volume of eggs increased 46.0 times, sugar – by 33.8%, cheese – by 17.8%, macaroni – by 11.8%, fruit – by 1.6% (Table 3.23.).

In the prevailing food products exported were alcoholic drinks included in the following subgroups of products: cognac, rum, gin, vodka and liqueur. Thus, in 2013 33.8 thousand tons of cognac was exported, which exceeds the same indicator of 2012 by 6.8%. The export volume of cheese increased 1.7 times, fruit – by 26.3%, wine – by 16.3%, mineral water – by 6.7% (Table 3.24.).

In 2012 the area with higher dampness in average vegetative period (according to the data of State Committee for Water Managment of the RA Ministry of Territorial Administration)in irrigated lands of republic comprised 15.2 thousand hectare, including 14.2 thousand hectare in Ararat valley.